14 № Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: פּעטריקאַווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47 | מאָנטאַג, י"ד שבט תרפ"ז | 17 stycznia 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג.

אויפרוף פון ווילנער וואָיעוואָדא

וועגען די מאַסען־אַרעסטען אין ווילנער קאַנט.

ווילנא, 16. יאַנואַר (פּאַט) אויפ׳ן גאַנצען שטח פון ווילנער וואָיעוואָדזטוואָ איז פּובליצירט געוואָרען אַן׳אויפרוף פון ווילנער וואָיעוואָדא סיטווירא צו דער באַפעלקערונג פון דער ווילנער וואָיעוואָדזטווע. אינ׳ם אויפרוף ווערט אָנגעוויזען, אַז אַ גענויע אָבסערוואַציע און פאַרשידענע דאָקומענטען האָבען שוין זייט אַ לענגערע צייט אָנגעוויזען, אַז אַ גאַנצע רייה לעגאַלע אָרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס אין דער וואָיעוואָדזטווע זענען באַהערשט געוואָרען דורך עמיסאַרען פון קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל און זענען געשטעלט געוואָרען אין רשות פון דער פּוילישער און פון דער ווייס־רוסישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.

די קאָנספּיראַטיווע אַרבייט פון די צושטערענדע פאַקטאָרען, וואָס איז זייט אַ לענגערע צייט געפיהרט געוואָרען אונטער דער שוץ פון עפענטליכע און לעגאַלע אָרגאַניזאַציעס, האָט זעהר שטאַרק פאַרלייכטערט די אויפגאַבען פון די קאָמוניסטען אַרויסצורופען אין פּוילען אַ בלוטיגע סאָציאַלע רעוואָלוציע לויט׳ן מוסטער פון רוסלאַנד. פון דער צווייטער זייט האָבען די דערמאָנטע עלעמענטען אַריינגעפיהרט אין די אָרגאַניזאַציעס אַ סיסטעם פון פּראָוואָקאַציע אונטער׳ן מאַנטעל פון נאַציאָנאַלע אַספּיראַציעס כדי אַזוי אַרום אַרויסצורופען מהומות פון אַ סאָציאַלען און נאַציאָנאַלען כאַראַקטער. דורך דער פאַרמיטלונג פון קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל איז די דערמאָנטע טעטיגקייט איינגאַנצען געשטיצט געוואָרען פון אויסלאַנד. דאָס האָט אַזוי אויפגערעגט די באַפעלקערונג, אַז אין דער לעצטער צייט זענען צערגאַניזירט געוואָרען מעהרערע אָנפאַלען פון דער ציוויל־באַפעלקערונג אויף די אַגיטאַטאָרען.

דעריבער מאַך איך באַקאַנט, אַז די רעגירונגס־אָרגאַנען, וואָס זענען געשאַפען געוואָרען צו האַלטען די אָרדנונג און רוה, האָבען שוין אונטערגענומען די נויטיגע שריט צו שטערען די פּלענער פון די פאַרשווערער, וואָס האָבען געאַרבייט אין נאָמען פון „קאָמאינטערן" און דעריבער זענען נישט דערלאָזבאַר אַלע איינציגע עקכטיגע אַרויסטרעטונגען פון גרופּען אָדער יחידים געגען דער טעטיגקייט פון די קאָמוניסטען.

איך רוף דעריבער די ווילנער באַפעלקערונג צו פערהאַלטען זיך רוהיג און גלייכצייטיג וואָרען איך פאַר׳ן נעהערען צו די אָרגאַניזאַציעס, וואָס זענען באַהערשט דורך די צושטערענדע עלעמענטען.

הלואה פון 90 מיליאָן פראַנק

בעקומען די סאָוויעטען פון פראַנצויז. אינדוסטריעלער

מאָסקווא, 16. יאַנואַר (א.ח.) די סאָוויעט־רעגירונג האָט מיט אַ גאַנצע רייה פראַנצויזישע אינדוסטריעלער געשלאָסען אַ טראַנזאַקציע, וואָס האָט דעם צוועק צו מאַכען די סאָוויעטען אַ הלואה פון 90 מיליאָן פראַנק. די הלואה וועט געגעבען ווערען אין סחורות פון פראַנצויזישע אויסאַרבייטונג.

די פראַנצויזישע רעגירונג באַציהט זיך נישט גינסטיג צו דער דאָזיגער טראַנזאַקציע און עס הערשט זאָגאַר דאָ די איבערצייגונג, אַז זי וועט אונטערנעמען געהעריגע שריט צו אַנולירען די הלואה.

ערד־ציטערניש אויף קאַווקאַז.

מאָסקווא, 16. יאַנואַר (אטע) אין משך פון נעכטיגען טאָג האָט זיך אין פאַרשידענע שטעט אין קאַווקאַז געפיהלט אַ שטאַרקע ערד־ציטערניש. די באַפעלקערונג ענטלויפט פון די שטעט אין אַ שרעקליכער פּאַניק.

פּרעז. סמעטאָנא מיט דער משפּחה.

קאָוונא, 16. יאַנואַר (א.ח.) „יודישע שטימע" מעלדעט, אַז אויפ׳ן אָרט פון איצטיגען אינערן־מיניסטער אין ליטע, מוסייטיס וועט באַשטימט ווערען אַ שוואָגער פון פּרעזידענט סמעטאָנא.

די סאָוויעטען אינטריגירען געגען ענגלאַנד.

מאָסקווע, 16 יאַנואַר (א. ח.) דער אָפיציעלער אָרגאַן פון די סאָוויעטען „איזוועסטיא" ווידמעט אַ לענגערען אַרטיקעל די באַציהונגען צווישען פראַנקרייך און ענגלאַנד און זי קאָנסטאַטירט, אַז נאָך די לאָקאַרנער ערפאָלגען אויף די לעצטע זיצונגען פון פעלקער־ליגע־ראַט, האָט ענגלאַנד ווייטער אָפּגעשוואַכט די פראַנצויזישע פּאָזיציע אויפ׳ן אינטערנאַציאָנאַלען באָדען. די ענגלישע פּאָליטיק בעצט ווייטער אין איהר פריהערדיגער ריכטונג וועגען דער ענטוויקלונג פון דייטשלאַנד, שטערענדיג די פראַנצויזיש־פּוילישע אינטערעסען בנוגע די דייטשע פּאָסטונגען אויף דער פּוילישער גרעניץ און פון דער צווייטער זייט הערט זי נישט אויף צו אינטריגירען איטאַליען געגען פראַנקרייך.

מיליטערישע קאָנטראָל־קאָמיסיע וואַרפט אָב די דייטשע פאָרשלאָגע.

פּאַריז, 16. יאַנואַר (פּאַט) „עקאָ דע פּאַרי" מעלדעט, אַז די צווישען־מלוכה׳שע מיליטערישע קאָמיסיע אין ווערסייל וועט מאָרגען אָפּוואַרפען די פּאַריזער שלאָגען פון דייטשען דעלעגאַט גענ. פּאָן פּאַוועלס אַליין וועט זי אָבער נישט אַרויפרוקען קיין שום געגען־פאָרשלאָגען, אַזוי, אַז דער דייטשער צד וועט מוזען אַרויסטרעטען מיט נייע פאָרשלאָגען.

אַרעסט פון אַ גענ. דייטשען אָפיציר אין קאַטאָוויץ

קאַטאָוויץ, 16 יאַנואַר (א.ח.) עהערגעכטען איז דאָ אַרעסטירט געוואָרען דער גענ. אָפיציר פון דער דייטשער אַרמעע, טשעראָווסקי. ס׳איז דאָ אַ חשד, אַז דער אַרעסטירטער האָט זיך פאַרנומען מיט שפּיאָנאַזש.

אחרי מחלה כבדה וקצרה מת עלינו פאר משפחתנו בעלי, אבינו, אחינו, דודנו וגיסנו

נ"ע יהודה ליב ב"ר שלמה הלוי ז"ל הורוויץ

ממשפחת

בשנת החמשים ושבע לימי חייו.

ההלוי׳ תהי׳ היום יום ב׳ י"ד שבט (17/I) ממעונו זיראמסקעגא (פאנסקא) 11 בשעה 1 אחרי הצהרים.

משפחתו המתאבלת.

אחרי מחלה כבדה וממושכת גוע ויאסף אל עמיו ט׳ שבט בעיר מָרַן בעלי האהוב, אבינו היקר, בננו, אחינו, גיסנו ודודנו

נ"ע זאב ב"ר יחיאל נ"י קפלון

(תושב דעיר לודז, ברחוב זאוואדזקא 38), בשנת הארבעים ושבע לימי חייו.

הלויתו היתה בעיר מָרַן י׳ שבט.

משפחתו המתאבלת.

טיעף געריהרט דורכ׳ן טויט פון מיין געעהרטען און טייערען שותף

נ"ע

וואָלף קאַפּלון

דריק איך אויס דער פרוי, קינדער און פאַמיליע מיין טיפסטען בייליד.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

נחמיה קאראטשינסקי.

לעזט

— דאָס —

„לאָדזער טאָגעבלאַט".

וויכטיג פאַר קישקעס־סוחרים!

פון 15 ד. ח. פערקויפען מיר

אמעריקאַנער קישקעס

מיט 30% ביליגער.

„JELITPOL" Łódź, Zgierska 26 Tel. 54-79.

יודישער ליטעראַטען־ און זשורנאַליסטען־פעראיין אין וואַרשא—אָפּטיילונג אין לאָדז.

מאָנטאַג, דעם 17־טען יאַנואַר האַלב 9 אָוועגד קומט פאָר אין לאָקאַל פון האַנדווערקער־פערבאַנד (פּאָלודניאָווא 4)

א טרויער־אַקאַדעמיע

צום טויט פון גרויסען יודישען דיכטער

יהואש

(יהואש שלמה בלומגאַרטען)

עס נעהמען אנטייל: רעד. י. אונגער, יצחק קאַצענעלסאָן, רעד. ל. פוקס, און משה בראָדערזאָן.

בילעטען צו 50 גר. צו בעקומען ביים אריינגאַנג.

ד"ר אלכסנדר מארגאליס

81 פּיעטריקאָווער 81

צוריקגעקעהרט

פלעגט די פיס

PEDICURE

S. Łódzki, Trauguta 5 (Krótka), m. 10.

ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הינער־אויגען און נעגעל אהן שמערצען.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזיעלנא) Tel. 44-10

ספעציאליסט פאר נירען־, בלאָז־ און האַרן־קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—7 אָוועגד.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האָר־אויספאַל)

23 פּאָלודניאָווא 23

טעל. 40-26

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 אָוועגד.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט־ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.

היילונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען און דיאַטערמיע

דזיעלנא 9, טעל. 28-98.

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

פוילען און דייטשלאנד מוזען לעבען בשלום

אזוי האט ערקלערט פרעזידענט לעבע אין זיין נעכטיגער רעדע אין פילהארמאניע.

ביי א פויל-געפאקטען זאל איז נעכטען פארגעקומען א פייערליכע אקאדעמיע לכבוד דער היינט-יעהריגער עקזיסטענץ פון דער דייטשער סאציאליסטישער ארבייטער-פארטיי אין פוילען. צו דער אקאדעמיע איז ספעציעל געקומען פון בערלין דער פרעזידענט פון דייטשען רייכסטאג, דער סאציאל-דעמאקראט ה' פאול לעבע.

פ.פ.ס. האט דעלעגירט צו דער אקאדעמיע די דעפוטאטען דיאמאנד און משאפינסקי.

נאכדעם ווי דער כאר זינגט דעם „אינטערנאציאנאל" ווערט די אקאדעמיע געעפענט דורך דעפ. קראניג, וועלכער דאנקט די חברים פון דער דייטשער ארבייטער-פארטיי, וועלכע האבען געהאלפען אויפבויען די מעכטיגע ארגאניזאציע פון דייטשע ארבייטער אין פוילען. ער בעגריסט אויך די ברידער-פארטייען פ.פ.ס., בונד און פועלי-ציון. דער רעדנער גיט א קורצען אבער אינטערעסאנטען איבערבליק איבער דער ענטוויקלונג פון דער דייטשער סאציאליסטישער ארבייטער-פארטיי.

דאן ווערען געלייענט בעגריסונגס-בריף פון דעפ. דאשינסקי און דעפ. ניעדזשיאלקאווסקי. נאכדעם בעקומט דאס ווארט

פרעזידענט לעבע

— די מלחמה — הויבט אן דער רעדנער — האט צוברעכען די סאלידאריטעט פון פראלעטאריאט. דאס איז דערפאר, ווייל דאס אינטערנאציאנאלע בעוואוסטזיין איז נאך געווען שוואך. מיר פרעהען זיך דערפאר, וואס היינט געהען די דייטשע ארבייטער אין פוילען האנד ביי האנד מיט דעם פוילישען פראלעטאריאט. נאר אזא פעסטע פאראייניגונג קאן זיכערן דעם שלום. די דייטשע סאציאליסטען, זאגט דער רעדנער, האבען תמיד פארטיידיגט די גערעכטע פאדערונגען פון די מינדערהייטען. מיר האלטען, אז די נאציאנאלע מינדערהייטען דארפען בעקומען די פולע רעכט און מעגליכקייטען צו ענטוויקלען זייער שפראך און קולטור, צו פלעגען זייער שול-וועזען.

דריי מאל, זאגט דער רעדנער, איז מיר אויסגעקומען צו זיין אין פוילען. דאס ערשטע מאל בין איך דא געווען בעת דער רעוואלוציע אין 1905. אלס סאציאליסטען האבען מיר געהאלטען פאר אונזער פליכט מיטצוהעלפען אונזערע רוסישע און פוילישע חברים אויסצוקעמפען זיך די בעסערע בעדינגונגען. צום צווייטען מאל בין איך געקומען אין פוילען אין דער מלחמה-צייט. איך האב דאן געבראכט קליידונג פאר אונזערע פערארעמטע ברידער. כ'האב צוגעזעהען די נויט און דעם עלענד פון פוילישען און דייטשען ארבייטער-קלאס.

צום דריטען מאל, היינט, בין איך דא אויף שמחה פון אונזערע חברים און פריינד.

דער רעדנער לייקענט דערפאר אפ די ידיעות, וועלכע זענען פערשפרייט געווארען אין דער פוילישער נאציאנאליסטישער פרעסע, אז ער, פרעז. לעבע, זאל האבען גערעדט אין דאנציג נעגען דעם פוילישען קארידאר. מען, אבער

קיינער טראכט נישט, אז די סכסוכים און שטרייט-פראגען זאלען געלעזט ווערן דורך נייע בלוט פערגיסונגען.

מ'האט תמיד געמיינט, אז די איינגעשטעלטע גרענעצן וועלען בלייבען אויף אייביג, און דאך ווייזט די געשיכטע, אז די גרענעצן ענדערן זיך. מיר ווילען אבער, אז עס זאלען בכלל קיין גרענעצן נישט זיין. זאל דערווייל אפגעשאפט ווערען דער גרענעץ-צאל, וואס בעשווערט די נארמאלע ווירטשאפטליכע ענטוויקלונג פון אייראפא.

דער רעדנער אילוסטרירט מיט סטאטיסטישע ציפערן די ענטוויקלונג פון דער אמעריקאנער פראדוקציע אין דער מלחמה-צייט. בעת די פראדוקציע אין אייראפא איז דורך דער מלחמה פערקלענערט געווארען, האט זיך די אמעריקאנער פראדוקציע פילפאך פערגרעסערט. איצט איז אייראפא א שוואכער קליין בעטלער אין פערגלייך צו אמעריקא.

דאס איינציגע מיטעל צו דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון אייראפא איז דאס אפשאפען פון די צאל-גרענעצן. אזוי מוזען אויך ליקווידירט ווערען די סכסוכים מיט די נאציאנאלע מינדערהייטען. דערביי ברענגט דער רעדנער א ביישפיל פון דער שווייץ, וואו די דייטשען, איטאליענער און פראנצויזען פיהלען זיך אלס ברידער און גלייכבערעכטיגטע בירגער.

בעזונדערס דארפען לעבען בשלום די צוויי שכנים'דיגע מלוכות דייטשלאנד און פוילען.

דייטשלאנד נויטיגט זיך אין פוילענס פראדוקטען און רויה-שטאפען.

פוילען ווידער נויטיגט זיך אין דייטשלאנד'ס אינדוסטריע. מיר דארפען דעריבער לעבען בשלום. בעזונדערס אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט. דאס איז דאס בעסטע מיטעל און וועג צו דערהאלטען דעם שלום.

דא געהט דער רעדנער איבער צו סאוויעט-רוסלאנד. אנשטאט נאכצופאלגען די ווירטשאפטליכע ענטוויקלונג האט מען אין רוסלאנד געוואלט אלץ דערגרייכען מיט געוואלד. מיט געוואלד קאן מען אבער נאר צושטערען, צוברעכען, אבער נישט בויען, נישט שאפען. שאפען קאן מען נאר דורך ארבייט, דורך ארגאניזאציע און צוזאמענארבייט. דער ארבייטער-קלאס דארף דעריבער זיך ארגאניזירען און אפהיטען דעם שלום אין אייראפא און ברענגען צו א נייער געזעלשאפטליכער ארדנונג.

דאן נעמט דאס ווארט

דעפ. דיאמאנד,

וועלכער שטעלט זיך אפ אין זיין רעדע אויף די גרויסע פאלגען פון דער שרעקליכער וועלט-מלחמה, און ער געהט איבער צו די איצטיגע

מלחמה-אלארמען.

מיר שטעהען איצט — זאגט דער רעדנער — פאר אזא סיטואציע, ווי פאר דער מלחמה אין 1914, און דער איינציגער כח, וואס קאן זיך אנטקעגענשטעלען דער דאזיגער סכנה איז דער ארבייטער-קלאס. די ארבייטער-שאפט איז אויך גענוג שטארק, אז זי זאל נישט צולאזען צו קיין נייער בלוט-פערגיסונג. דער פראלעטאריאט איז היינט פעראנטווארטליך פאר'ן שלום אין אייראפא.

ווי בעוואוסט, זענען די מלחמות א רעזולטאט פון ווירטשאפטליכע סכסוכים. אבער ביי א געהעריגער ווירטשאפט און אויסנוצענדיג אלע טעכנישע ערפינדונגען קאן יעדעס לאנד אליין אויסארבייטען אלע פראדוקטען, וואס זענען פאר איהם נויטיג.

דער פראלעטאריאט — ענדיגט דער רעדנער — איז היינט דער טרעגער פון דער נאציאנאלער מענשליכער קולטור און דער אויבערשטער היטער פון שלום.

דא נעמט דאס ווארט דעפ. משאפינסקי, וועלכער בעגריסט די דייטשע סאציאליסטישע ארבייטער-פארטיי אינ'ם נאמען פון צ.ק. פון פ.פ.ס. און פון פ.פ.ס.'ישען סיים-קלוב.

אין זיין רעדע שטעלט ער זיך הויפטזעכליך אפ אויף דער וויכטיגקייט פון א בלאק צווישען

פ.פ.ס. און די סאציאליסטישע פארטייען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען.

נאך א ווארעמער שלום-רעדע פון דעפ. צערבע, וועלכער האט אויך בעגריסט דעם בלאק פון די סאציאליסטישע פארטייען אין פוילען איז די פייערליכע אקאדעמיע געשלאסען געווארען. (קר.)

טעלעגראמען.

ד"ר מארקס שאפט דעם נייעם דייטשען קאבינעט.

בערלין, 16 יאנואר (פאט) וואלף-אגענטור מעלדעט, אז היינט איז דער ביז-איצטיגער קאנצלער ד"ר מארקס געמעלדען דעם פרעזידענט הינדענבורג, אז ער נעמט אן די מיסיע איבערצוהאנדלען מיט די פארלאמענטארישע פראקציעס וועגען שאפען דעם נייעם קאבינעט. מארגען טרעט ער צו צו די איבערהאנדלונגען מיט'ן צענטער און שפעטער מיט די דייטש באיערישע און סאציאל-דעמאקראטען.

שיער נישט א קאטאסטראפע מיט דער פוילישער דעלעגאציע

צו די אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד.

בערלין, 16. יאנואר. (אטע) די עלעקטראווניע אין דער בערלינער פארשטאט ווילהעלמסדארף, וועלכע איז אינגאנצען פערניכטעט געווארען דורך אַנ'אויפרייס, געפינט זיך נעבען דעם הויז, וואו עס וואוינט איצט די פוילישע דעלעגאציע צו די האנדעלס-אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד. בעת'ן אויפרייס האבען זיך אין דער וואוינונג געפונען דער פארזיצענדער פון דער דעלעגאציע, ד"ר פראנדזשינסקי, דער סעקרעטאר טורטשינסקי און דער פאלקאווניק עהלע.

די שויבען פון לאקאל זענען אויסגעבראכען געווארען.

אין כינעזישען גיהנום.

פו-טשע-או, 16. יאנואר. (פאט) נעכטען ביינאכט איז א באנדע בעוואפענטע כינעזישע סאלדאטען אנגעפאלען אויפ'ן היגען שטאטישען יתומים-הויז, וואס ווערט אויסגעהאלטען פון אַנ'אמעריקאנער קריסטליכער מיסיע, און אויך אויפ'ן נעבענשטעהענדען קלויסטער און ארויסגעבענדיג די נאנעס מיט די 5 כינעזישע מיידלעך, האבען זיי דערמארדעט די איינוואוינונג און אויסגערויבט אלע זאכען, וואס האבען זיך דארט געפונען.

לאנדאן, 16. יאנואר. (א.ו.) לויט די לעצטע ידיעות פון שאנכאי איז צו זעהען, אז די סיטואציע איז דארט זעהר ערנסט. די פארבערייטונגען ארויסצולאזען 5 טויזענד זעלנער פון פלאט, וועלכע בעשיצען די אמעריקאנער, פראנצויזען, איטאליענער און יאפאנער, האבען זיך שוין פערענדיגט.

די אמעריקאנער האבען אפגעשיקט א ספעציעלען קרייסער אויף אנצואווארטען די פרויען אין קונדע. דריי כינעזישע שיפען זענען קאנפיסקירט געווארען דורך דעם קאמיטעט צו פערטיידיגען די שטאט.

צי הייסט דאס נישט כיין ארגני זונה?

ווארשא, 16. יאנואר. (טעלעפאניש) די ווארשאווער יודישע קהלה האט זיך געווענדעט צום רעגירונגס-קאמיסאר בורזינסקי מיט דער פאדערונג ארויסצוגעבען א ליסטע פון יודען, וואס האלטען אויף שאנד-הייזער, כדי זיי שפעטער צו בעשטייערן מיט געהעריגע סומען ספעציעל פאר'ן פרויען-שוץ-פעראיין און פאר'ן ערציהונגס-אנשטאלט פאר מינדעריעהריגע פערברעכער און תמחויים.

קאמיסאר בורזינסקי האט אפגעזאגט ארויסצוגעבען אזא ליסטע אהן א פריהעריגער פערשטענדיגונג מיט די העכערע בעאמטע.

עס קלינגט שוין איבער גאנץ לאדז,

אז אלער ארט ביטעס, פאדאניעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע געריכטס-פינאנס-אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא" אלעיא 1 מאי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אנווייזונגען אין אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאן שווייצער.

— איבערזעצונגען: האנדעלס- און פריוואט-קארעספאנדענץ, קאנטראקטען. — פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט איינענע קאסטען. מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראיינען צאהלען 25% ביליגער.

פרעז. לעבע וועגען ציוניזם

א געשפרעך מיט אונזער'ס א מיטארבייטער.

וויסענדיג, אז פרעזידענט לעבע איז איינער פון די אנפיהרענדע פערזענליכקייטען פון דער דייטשער סאציאל-דעמאקראטיע און מיטגליד פון פרא-פאלעסטינישען קאמיטעט אין דייטשלאנד, האט זיך אונזער א מיטארבייטער צו איהם געווענדעט מיט איניגע פראגען וועגען זיין בעציהונג צו דער יודישער אויפבוי-ארבייט אין ארץ-ישראל.

פרעזידענט לעבע איז געווען אזוי ליבענסווירדיג און געענטפערט אויף אלע פראגען, וואס האבען אונז אינטערעסירט.

— מיין ערשטע פראגע, ה' פרעזידענט — האט זיך אונזער מיטארבייטער צו איהם געווענדעט — איז צו איהר זענט פערטרעטען אין פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט אלס סאציאליסט?

— איך האלט דעם פאלעסטינא-עקספערימענט, די קאלאניזאציע און דער קבוצה-סיסטעם — האט דער פרעזידענט געענטפערט — פאר א זעהר וויכטיגער סאציאליסטישער ארבייט. וועגען דער קרימער קאלאניזאציע קאן איך דאס נאך זאגען; וואס שייך דעם צוזאמענשטעל פון פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט, זיינען אין איהם פערטרעטען נישט בלויז דייטשע סאציאליסטען, נאר אויך פארשטעהער פון אלע בירגערליכע פארטייען, אפילו פון די דייטש-נאציאנאלע.

— וואס פאר א שטעלונג פערנעמט די דייטשע סאציאל-דעמאקראטיע צום ציוניזם?

קיין אפיציעלע שטעלונג האט זי נישט אנגענומען. זי אנערקענט אבער און איז זאגאר צופרידען, ווען אונזערע ריכטונגען געפינען זיך אויפלעבן, וואס בעשעפטיגען זיך מיט דער א"י-ארבייט.

— וואס זענען די אויפגאבען און די ארבייטען פון פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט?

— הויפטזעכליך בעשעפטיגט זיך דער קאמיטעט מיט פראפאגאנדא צווישען דער דייטשער בעפעלקערונג. זייט דייטשלאנד'ס אריינטריט אין דער פעלקער-ליגע בעקומט דער פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט א רעאלע באזיס, אויפ'ן אינטערנאציאנאלען פארום צו אונטערשטיצען, ווייל זיינע מיטגלידער וועלען אין דער פעלקער-ליגע פערטיידיגען דעם א"י-מאנדאט.

— וואס פאר א שטעלונג פערנעמט דער סאציאליסטישער אינטערנאציאנאל צו א"י?

— א פאזיטיווע שטעלונג. דער בעסטער פאקט, וואס די „פועלי-ציון" (רעכטע) זענען אין איהם פערטרעטען.

— און ווי זעהט אויס די יודישע ארבייטער-בעוועגונג אין דייטשלאנד?

— קיין ארגאניזירטע יודישע ארבייטער-בעוועגונג איז אין דייטשלאנד לחלוטין נישט פארהאן. בכלל איז די צאהל פון יודישע ארבייטער אין דייטשלאנד זעהר קליין. פארהאן א ביסעל רעכטע פועלי-ציוניסטען, וועלכע טרייבען זיך אין פערבאנד מיט'ן פיהרען דורך נאך א קולטור-ארבייט און ארץ-ישראל-ארבייט. וואס שייך זייער פאליטישער טעטיגקייט, געהען זיי אין דער היינטיגער האנד ביי האנד מיט די דייטשע סאציאל-דעמאקראטען.

— צי איז דער דייטשער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי בעוואוסט, אז די יודישע ארבייטער-פארטייען אין פוילען פיהרען א העפטיגען קאמף פאר דער אנערקענונג פון דער יודישער שפראך און אז דער „בונד" בעקעמפט גלייכצייטיג דעם ציוניזם?

— יא. דער דייטשער סאציאל-דעמאקראטיע איז בעוואוסט, אז עס געהט אין א קאמף פאר דער אנערקענונג פון יודיש, אבער איהם, דעם פרעזידענט לעבע איז ביז איצט נישט בעקאנט דער פאקט, אז דער „בונד" איז געגען דעם ציוניזם. איך האלט, זאגט ה' לעבע, אז איינס מיט'ן אנדערען האט קיין שום שייכות נישט.

דערמיט האט זיך אונזער געשפרעך מיט פרעזידענט לעבע געענדיגט.

דער נעכטיגער דאלאר-קורס

אפיציעל:

נישט-אפיציעל — 9.00 + טענדענץ—רוהיג.

ליטווישע פאשיסטען קריטיקירען וואלדעמאראס רעגירונג.

קאונא, 16. יאנואר. (פא.) די ליטווישע פאשיסטישע ארגאניזאציעס האבען היינט ארויסגעשיקט אַנ'אויספיהרליכען מעמאראנדום צו דער רעגירונג, אין וועלכען זיי קריטיקירען זעהר שארף די ביז-איצטיגע טעטיגקייט פון דער רעגירונג.

די פאשיסטען פאדערן תיכף פונאנדערצולאזען דעם סיים און ארויסצוגעבען ענדערונגען אין דער קאנסטיטוציע.

שטיצט היינט דעם אפצייכנונגס-טאג פון „תומכי אורחים".

דער היגער פעראיין „תומכי אורחים" גיט אויף יעדען שבת ארוים געלד-אונטערשטיצונגען און אויסער דעם ווערט שוין אין די נאכטהעמען טעג געעפענט אומזיסטע קוך פון „תומכי אורחים".

עס איז דעריבער זעהר געוואונשען, אז קיין איינציגער יוד זאל היינט נישט פערפעהלען צו קויפען אַנ'אפצייכענונג פון „תומכי אורחים" כדי דערמיט מיטצוהעלפען, אז די דאזיגע וויכטיגע אינסטיטוציע זאל ווייטער קאנען ערפילען איהרע פליכטען און די פערוואלטונג וועלכע ארבייט אומערמידליך, זאל קאנען די טעטיגקייט פילזייטיג פערברייטערן.

קאנפערענץ פון די לעהרער

און די יודישע געזעלשאפטליכע מיטעל-שולען.

דעם 8. יאנואר איז אין לאקאל פון פראפעסיאנעלען פעראיין פון די יודישע מיטעל-שול-לעהרער פארגעקומען א קאנפערענץ פון די פארשטעהער פון דער לעהרער-שאפט און די יודישע נאציאנאל-געזעלשאפטליכע שולען. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט 22 דעלעגאטען פון 15 יודישע מיטעל-שולען פון פערשידענע צענטערן אין לאנד.

עס זענען געהאלטען געווארען איניגע רעפעראטען וועגען דער לאגע פון די שולען און פון דער לעהרער-שאפט.

נאך א לענגערער דיסקוסיע איז אנגענומען געווארען א גאנצע ריהע רעזאלוציעס.

דער ראמאן,

וואס הויבט זיך אן די טעג דרוקען אין „לאדזער טאגעבלאט"

פיהרט ארוים פאר די אויגען פון לעזער א גאלעריע פון אינטערעסאנטע, זעלטענע לאדזער טיפען און געשטאלטען, גיט איבער אַנ'אטמאספערע פערכאפענדע, סענסאציאנעלע, פערפלאנטערטע ליבעס-געשיכטע און דעקט אויף א פערבארגענע ווינקעלע פון לאדזער לעבען.

דער ראמאן איז געשריבען לייכט, אנציהענד און שפאנענד.

ווי אזוי וועט הייסען דער נייער ראמאן? — לייענט מארגען דעם אנאנס.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעהמט-אן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

[..]דרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דער אמעריקאנער קאנגרעס ע״ה.

פון ד״ר א. קאראלניק.

דער אמעריקאנער יודישער קאנגרעס,
— א גרויסער און שיינער נאמען, —
[..]ז שוין א פר-טיגן. מיר ווייסען עס
[..]וין פאר די לעצטע פאר יאהר. ער האט
[..]וין לאנג געוואוכט. זיבען-אלט יאהר
[..]לטאגאנד איז ער שוין געלעגען אויפ'ן
[..]אנקען בעט. מ'האט זיך געשלוגט
[..]יהם אבצושרייען, דער-מיטמען, אבער
[..]ר האט געהאט אזוי ווייניג ווידערשטאנד
[..]יח, אז אלע רפואות האבען איהם נישט
[..]עהאלפען. און ער איז שטיל אויסגע-
[..]נגען, ווי א ליכטעל. א רב איז געשטאנ-
[..]ען ביי איהם צוקאפענס בשעת גסיסה,
[..]און מיר האבען זיך פערלאזט אויף איס,
[..]און באלד האט מען פערגעסען, צו אזא
[..]מין בעשעפעניש, ווי דער אמעריקאנער
[..]ודישער קאנגרעס האט בכלל עקזיס-
[..]ירט.

[..] מילא, ס'איז א מנהג, אז „אחרי מות
[..]דושים", און איך וויל אויך נישט רע-
[..]ען קיין שלעכטעס אויפ'ן מת. דאס
[..]אינציגע, וואס איך קען און וויל טאן,
[..]איז מאכען א הספד אויף איהם.

[..] געבוירען איז ער און א שוואכער
[..]עה, און ער אליין איז געווען א זיבעלע,
[..]פאר דער צייט אויף דער וועלט געקו-
[..]מען. פאר דער צייט — ר. ה. אזויער
[..]דער פאלק האט אויסגעטראגען די אנדערע
[..]מדינה דא. געראנג איז געווארען ייפה.
[..]די אנדערע איז געווען: שאפען א
[..]אמעריקאניש-יודישען קבוץ. פון דער
[..]אומא-גאנישער, כאאטישער, צוטומטעל-
[..]טער מאסע אייכבילדען און ארגאנישע
[..]אייניגעס, א יודישע געמיינשאפט.
[..]א פארבינדען פון אונטערשעסע. א
[..]גנויפגעשטעלטעקוים פון אנדערע עו אין
[..]צילען — אוועגליבערען דעם אמעריקאנ-
[..]שען יודען און א נאציאנאל-קולטורעלער
[..]גרופע, פערבינדען איהם ארגאניש מיט'ן
[..]כל ישראל.

[..] די צייט איז אבער נאך נישט געווען
[..]פערטיג דערפאר. דער דור איז נאך
[..]נישט ראוי געווען דערצו. דער יודישער
[..]מענש אין אמעריקא איז נאך נישט גע-
[..]קומען צו דער מדרגה פון גרופען-בע-
[..]וואוסטזיין. די אלטע קעט האט זיך צו-
[..]ריסען. די איינצעלנע רינגעלעך האבען
[..]זיך געקייקעלט איבער דער ערד און עס
[..]איז געווען כמעט אן אוממעגליכע ארי-
[..]בעט צונויפלייפען זיי, צונויפשמעלצען
[..]די אויפגעבוי — אויפ'ן אמעריקאנישען,
[..]פאבריק מעטאדישען אופן.

[..] א גאנצע מאסע פון צוזאמענגע-ארבייט-
[..]טען איז געווען נויטיג. דער יודענטום
[..]האט זיך דא געמוזט ערשט פערשטאר-
[..]קען, פערוואורצלען, בעקומען אזוי צו זא-
[..]גען, הויט און ביין; דערנאך דער פראג-
[..]רעס פון מ-ים נאך מרום— זיך צונויפ-
[..]גיסען. צוערשט אין קליינע גרופעס,
[..]לאנדסמאנשאפטען, ארגאניזאציעס פון אלערליי
[..]ריכטונגען, פערבאנדען, פעראיינען;
[..]דערנאך א צונויפגיסונג פון די גאנצע
[..]ארגאניזאציעס, א פעדעראציע פון די
[..]גרעסטע גרופירונגען — ביז צו דער שאפ-
[..]פונג פון איין גרויסען, שטארקען יודישען
[..]קערפער, וואס זאל ארומנעהמען און
[..]פארטרעטען אלע יודישע אינטערעסען.
[..]וואס זאלען רעפרעזענטירען די יודישע
[..]געמיינשאפט.

[..] איז אבער געקומען די מלחמה, און
[..]דאס, ווי אומעטום, פערניכטעט דעם
[..]פראצעס, געצוואונגען דעם לעבען צו גע-
[..]הן פרייער, נאך איידער זי איז פערטיג
[..]געווארען. אומגעדולדיג זענען געווארען
[..]די יודען פון אמעריקא און „בחפזון"
[..]האבען זיי אויפגעבויט דעם אמעריקאניש
[..]יודישען קאנגרעס.

[..] ער האט געזאלט ווערען א מין יודי-
[..]שער פארלאמענט, און אין דער אמעריקא-
[..]נער — א דיפלאמאטישע קאנצעלאריע,
[..] איז געווארען — גארנישט.

[..] ס'איז דאך א גרויסע פראגע, צי
[..]אפילו זיין א-בייט בשעת וועלט-מלחמה
[..]קאנפערענץ, איז געווען באמת אזוי
[..]ווערטפאר, ווי מ'מיינט. מ'האט זיך
[..]דין דעמאלס פערלאנגערט אין א פא-
[..]ליטישער אירעאלאגיע, וואס קען נישט
[..]מיר בעשטעהן דעם עקזאמען פון'ם
[..]פראקטישען לעבען.

[..] אבער אפילו ווען מ'גיט צו, אז זיין

א-בייט איז געווען א הוכטאניש-וועל-
טונגע און נויטווענדיגע, מוז מען אויך
מודה זיין, אז ער האט זיך אויסגעשעפט
מיט דער דערגרייכונג פון זיין ציל. די
פיהרערס פון קאנגרעס זענען געווען
אלי בערלינער און זיך אליין, אזוי פער-
מיטעלט פון דער קליינלעכער מאשין, וואס
זיי האבען געשאפען, אז זיי האבען נישט
געהאט קיין אויערן פאר קיין שום
פראגעס.

אין אזוי איז זיך די מאשינעל בע-
גאנגען איהר וועג, ביז מ'האט אונגעגאנ-
גען פערגעסען אן דעם, אויפ-געהערט
שמעלען פראגעס, זיך וואונדערן. מאלע
וואס כ'זיינען דא א פאר יודען —
קוים א מנין — וואס ווילען זיך טומלען,
וואס האבען ערגעץ א ביורא מיט א
פאר מעשינאגראפיסטקעס און מיט בריוו-
באפיר, און מיט א פרעזידענט! מאלע
וואס אינמאל און א יאהר ווערען צו-
נויפגערופט עטליכע צעהנדליגע יודען
ערגיץ אין א זאל, און א פאר „נעסט" פון
דער אנדערער זייט האלטען דארט
דרשות, וואס האבען קיין שייכות צום
גאנצען ענין! ווער'מען צהרט עס? ווע-
מען געהט עס אן?

און דאס טראגישסטע ביים גאנצען
ענין איז, וואס דער קאנגרעס איז גע-
שטאנען און וויל עס נישט צוגעבען,
וואס ער שטעהט אין וועג, וואס ער פלאג-
טערט זיך אונטער די פיס, וואס ער
שטערט די לעבעדיגע ממש ווי א דיבוק.

פרעגט די יודען פון אמעריקא, און זיי
וועלען אייך זאגען: דער אמעריקאנישער
יודישער קאנגרעס שטעהט זיי ווי א ביין
אין האלז. ער שטערט זיי, ער שאפט ביי
זיי אילוזיעס, פאראליזירט זייער ארבייט
מיט זיך אליין דארט, וואו ער זאל גאר
און דארף נישט; זאגט א דעה — און נים
די מאה.

אט, למשל, אזא פאל. דער אמעריקא-
נישער יודישער קאנגרעס האט געהאל-
טען פאר נויטיג צו שיקען א „פאקט-מיש-
שאן", א בעאבאכטער צו דער פעלקער-
ליגע. ס'איז איהם ווייניג, וואס די ציוני-
סטישע ארגאניזאציע האט אזא פער-
טרעטער, וואס די יודישע דעלעגאציעס
האבען א כמעט אפיציעלען רעפרעזענ-
טאנט אין זשענעווע, וואס די לאנדאנער
„יודישע קאמיטע פאר אויסערן ענינים"
האט אויך א מין פערטרעטער ביי דער
פעריפעריע פון דער פעלקער-ליגע, לי-
סיען וואלף — דאס איז אלס נישט גע-
נוג. דער אמעריקאנער יודישער קאנ-
גרעס מוז זיך אויך טומלען. און ער שיקט
א יונגען און זעהר ווייניג פראקטיצירע-
טען ליטעראט קיין זשענעווע און פאריז
— און ער ווערט אין נאמען פון אמערי-
קאנער יודענטום, מישט זיך אריין אין
אייראפעאישע פאליטיק, וויל האבען א
מיינונג, און טראגט אריין כאאס און
מיספערשטענדעניש אין דער ארבייט פון
די יודישע דעלעגאציעס. און ווען איך
האב זיי דער-קלערט אין פאריז, אז אט דער
דאזיגער יונגערמאן פערטרעט נישט דעם
אמעריקאנער יודענטום, אז קיינער
ווייסט אפילו נישט פון זיין עקזיסטענץ,
אז זיין גאנצע פערט-עטערשאפט איז
בלויז דער קאפריז פון א יחיד און אמע-
ריקא — האבען זיי געעפענט מויל און
אויערן: „אויב אזוי, וואס איז דער גאנ-
צער רעש? קען געלד גיט דער אמעריקא-
נער יודישער קאנגרעס נישט, קיין עצות
אויך נישט, און פרעסטיזש פעהלט איהם
אויך — וואס-זשע דרייט ער אנו א
מוח?".

און ס'איז שוין אזוי ווייט רעדוגאנגען,
אז אפילו די אייראפעאישע יודען, וואס
האבען אזא געוואלדיגען רעספעקט פאר
אלעמען, וואס קומט פון אמעריקא בע-
צויהען זיך אויך שוין צום אמעריקאנער
יודישען קאנגרעס ווי צו א וויץ —
אבער א זעהר אומגעלונגענעם און ווייניג
נעסט-מיילען. נאך א ווילע — און זיי וועי-
לען אויך דארט געוואהר ווערען, אז די
גאנצע מעשה איז א פאנטאזיע, אז דער
קאנגרעס איז שוין לאנג טויט — מ'האט
בלויז אין אייראפא נאך נישט בא קומען
די מעלדונג וועגען זיין טויט...

די ארץ-ישראל'דיגע רעגירונג איבער דער יודישער אויפבוי-ארבייט.

ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט"

פון די אלע אזוי צאהלרייכע, הארצי-
גע און ליבעוואלע בעגריסונגען, וועלכע
דער קרן-קימת לישראל האט ערהאלטען
פון ארץ-ישראל און אויסער איהר לכבוד
זיין 25-יעהריגען יובילעאום, אויף דער
פייערונג אין ירושלים, איז פון בעזונ-
דער גרויסע בעדייטונג געווען, איבערי-
הויפט צוליב איהר אינהאלט, די בעגרי-
סונג פון לארד פלומער, דעם הויך-קאמי-
סאנער פון ארץ-ישראל.

זייט ער שטעהט אין שפיץ פון דער
ארץ-ישראל'דיגער רעגירונג, האט לארד
פלומער ביז איצט זעלטען געהאט און
געזוכט די געלעגענהייט צו ברענגען
צום פולען אויסדרוק די מיינונג פון
דער רעגירונג איבער אונזער אויפבוי-
אונגס-ארבייט אין ארץ-ישראל. די פיי-
ערונג פון דעם קרן-קימת-יובילעאום
האט איהם, אלזא, געגעבן אלס די זעל-
טענע געלעגענהייט, און ער האט זיך
מיט דער געלעגענהייט בענוצט אויף
אזא גלענצענדען אופן, וואס האט נאר
געקענט ערמוטיגען און ערפרעהען אלע
יודען אין און אויסער ארץ-ישראל, וועל-
כע אינטערעסירען זיך מיט דעם אויפבוי
פון אונזער היימלאנד.

אין זיין בעגריסונג און ברכה אויף
דער דערמאהנטער פייערונג בעצייכענט
לארד פלומער דעם פאנד אלס „דער
פראקטישער אויסדרוק פון דעם פער-
לאנג פון יודישען פאלק צו אויפלעבען
דאס לאנד פון זיינע אבות".

„אין די נייע ישובים אויף דעם בא-
דען פון יודישען נאציאנאל-פאנד", זאגט
לארד פלומער ווייטער, „האט די רעגי-
רונג שטענדיג אויגענשיינליכע בעווייזען
אויף דער ארבייט, וועלכע דער קרן-
קימת-לישראל האט אויפגעטאן אין פער-
לויף פון די פערגאנגענע 25 יאהר". און
דעריבער אנערקענט זי און „שעצט
זעהר הויך די נוצען, וועלכע דאס לאנד
האט געהאט פון דעם אויפלעבען און
קולטיווירען די לענדערייהען (אין ארץ-
ישראל), וועלכע זענען פריהער געווען
וויסט, ווי אויך פון דעם אויסטריקענען
די מאלאריע-ברענגענדע זומפען און פון
דעם בעזעצען יודען אויף דעם ארץ-
ישראל'דיגען באדען".

די, וועלכע ווייסען, ווי אזוי לארד
פלומער היט זיך אויס פון עפענטליכע
רעדעס און אפילו פון פריוואטע אפיצי-
עלע געשפרעכען, ווייסען און פער-
שטעהען, וואס פאר א גרויסע בעדייטונג
עס האבען זיינע דערמאהנטע ווערטער
איבער דער ארבייט פון דעם יודישען
נאציאנאל-פאנד.

און אין דער איצטיגער צייט, ווען די
קריטיק אין און אויסער דער בעוועגונג
איז אזוי „אקטיוו", איז עס בעזונדערס
אנגענעהם און ליב צו הערען אזעלכע
אויטאריטעטע ווערטער פון דער ארץ-
ישראל'דיגער רעגירונג איבער אזא
ממשות'דיגען און פונדאמענטאלען טייל
פון אונזער אויפבויאונגס-ארבייט, ווי
דער נאציאנאלער באדען-פראבלעם און
דאס פארבערייטען דעם דאזיגען באדען
פאר דער יודישער קאלאניזאציע.

די בעגריסונג פון דעם הויך-קאמיסאר,
לארד פלומער, איז צו דער יובילעאום-
פייערונג איבערגעגעבען געווארען דורך
זיין פערטרעטער, מר. דזש. נ. סטאבס,
דירעקטאר פון דעם לאנד-דעפארטאמענט
פון דער ארץ-ישראל'דיגער רעגירונג.
און אויך די ווערטער, וועלכע ה' סטאבס
האט ביי דער געלעגענהייט פערזענליך
צוגעגעבען צו לארד פלומער'ס בעגרי-
סונג פערדינען א גרויסע אויפמערק-
זאמקייט.

„אין פערלויף פון די לעצטע 6 יאהר
— האט ה' סטאבס געזאגט — בין איך
תמיד געווען ענג פערבינדען מיט דער
אבטיילונג פאר באדען-פראגע פון
קרן-קימת, און איך האב אזוי ארום גע-
האט די געלעגענהייט צו בעזוכען די
אלע לענדערייהען, וועלכע דער יודישער
נאציאנאל-פאנד האט אין פערלויף פון
דער צייט ערווארבען. און איך האף, אז
איהר וועט מיר ערלויבען אויסצודריקען
דא, אויף אייער גרויסער און איינדרוקס-
פולער געעהרטער פערזאמלונג, מיין
בעוואונדערונג אויף דער קלוגהייט,
וועלכע די לייטונג פון דעם יודישען
נאציאנאל-פאנד האט ארויסגעוויזען ביים
אויסקלייבען די לענדערייהען צום קוי-
פען, און די ענערגיע און זארגפעלטיג-
קייט, מיט וועלכע זי ווארגט פאר דער
ענטוויקלונג פון די ערווארבענע לענ-
דערייהען".

אין זיין רעדע האט ה' סטאבס בעזי-
זונדערס אונטערגעשטראכען די גרויסע
ווערט און בעדייטונג פון דעם פאראג-
גראף אין די נאציאנאל-פאנד-סטאטוטען,
וועלכע פערבאט דעם זעלבען פאנד צו
פערקויפען אפילו איין אייגענטום.

„דער בעשלוס — האט ה' סטאבס
געזאגט — איז א בעווייז פון פיינעם
געפיהל און ער גיט אויך די זיכערהייט,
אז דאס לאנד וועט קיינמאל נישט ארמני-
פאלען אין די הענד פון ספעקולאנטען".
דערביי לעגט ה' סטאבס צו: „איך בין
געקומען צו דער איבערצייגונג, אז די
יודישע באדען-ספעקולאציע איז א פער-
שווענדונג פון יודישע ענערגיע און
יודיש געלד".

עס האט געמאכט דעם איינדרוק, אז
ה' סטאבס ווייסט די רעלאטיוו שוואכע
אונטערשטיצונג, מיט וועלכע דאס יודי-
שע פאלק האט ביז איצט פערזארגט
דעם קרן-קימת, וועמענס אויפגאבע איז
דורכצופיהרען די דאזיגע פרינציפען און
ער האט דעריבער געשלאסען זיינע
ווערטער מיט אויסדריקען די האפנונג,
אז „דאס יודענטום אויף דער גאנצער
וועלט וועט ענדליך אנערקענען און טון
זיינע פליכטען פאר'ן קרן-קימת און
וועט מיטהעלפען צום ערפאלג פון זיינע
בעמיהונגען".

וואס איך האב געזעהן אין די פוילישע תפיסות

פון דעפוטאט ד״ר אברהם אינזלער.

לעמבערג.

די ערשטע אויפגאבע, וואס עס האט
אונז אבגעווארט אין לעמבערג, איז גע-
ווען די אויפקלעהרונג פון טויט פון דער
בעסאראבאווע.

ווי די לעזער וועלען זיך נאך אפשר
דערמאנען, האט דאס גרעסטע אויפ-
זעהען ביי דעם פאל ארויסגערופען דער
פאקט, אז לויט בעריכטען פון דער
פרעסע זענען פארגעלעגט געווארען
דעם געריכט צוויי צייגנישען פון צוויי
בעקאנטע דאקטוירים, וואס האבען אונ-
טערזוכט דעם טויטען קערפער פון דער
בעסעראבאווא און בעת איין צייגניש
פון א פוילישען פראפעסאר האט גע-
לויטעט, אז דער טויט איז געווען א
נאטירליכער, האט דאס צווייטע צייגניש
פון אנ'אוקראאינישען דאקטאר בעשטע-
טיגט גאר עפיס אנדערש.

א גרויס ביסעל אקטען האט מען
פארגעלעגט דעם דעפ. טוגוט, דעם
פארזיצער פון אונזער קאמיסיע, וועל-
כער האט אונז געוואלט פון דעם אינ-
האלט א בעריכט אבגעבען. ער האט א
ביסעל געשאקעלט מיט'ן קאפ, נאכדעם
ווי ער האט אלץ דורכגעלעזען און
נישט געוואלט קיין פארלאנגען שטעל-
לען, ער האט נאר פערלאנגט, אז מיר
אליין זאלען די אקטען לייענען. אבער
די צייט איז געווען קנאפ און איידער
מיר האבען זיך געקאנט דערצו נעהמען,
האבען מיר געמוזט אבפאהרען. וואס
מיר האבען געזאלט אין ערשטער ריי'ה
אונטערזוכען, איז אויך ווייטער פערבלי-
בען פערבארגען אונטער'ן שטויב פון
אקטען, וואס האבען זיך אנגעזאמעלט.

אין דער צווישען-צייט האבען זיך
פערענטווארטליכע בעאמטע פון דער
פאליציי געביטען. און מען רעדט נישט
מעהר דעריבער. די אויספארשונג פון'ם
אמת וואלט הייגט דעם טראגישען פאל
נישט געקאנט גוט מאכען. און די לעה-
רען, וועלכע מען וואלט בעדארפט פון
איהם ציהען פאר דער צוקונפט, זענען
א זאך פון דער נייער פאליציי-לייטונג.

און דאס איז א וויכטיגע זאך, ווי
וויכטיג האט בעוויזען דער שפעטערער
טויט פון וועקלער...

* * *

אין לעמבערגער ארעסט האבען מיר
געטראפען א גרעסערע צאהל פון או-
קראאינער. א טייל פון זיי איז געזעסען
אלס קאמוניסטען — און דער אנדערער
טייל אלס נאציאנאליסטען. בײדע טיילען
זענען געווען אנגעקלאגט אין הויך-
פעראט אויפ'ן יסוד פון דעם זעלטען-
בעריהמטען עסטרייכישען פאראגראף,
וואס מאכט מעגליך די מינדעסטע זאך
צו שטעמפלען אלס א הויך-פעראט.

אלע אנגעקלאגטע וועגען דעם פאראג-
ראף מוזען בעת דער גאנצער אונטער-
זוכונג זיצען אין תפיסה. די מייסטע
פון זיי, וואס מיר האבען דארט גע-
טראפען זענען שפעטער בעפרייט גע-
ווארען. אבער קודם זענען זיי זיך אב-
געזעסען א היבש ביסעל צייט... אזוי
זוכט מען מאנכמאל אבצושרעקען פאר
הויך-פעראט, אזוי פערשטארקט זיך אבער
אויך דאס געפיהל פון שנאה און דער-
ביטערונג!...

* * *

אין א צעלע [illegible] באטערעיע-גאס
האבען מיר בעקומען צו הערען קלאגעס
און פראטעסטען. עס זענען דארט גע-
זעסען עטליכע רעדאקטארען פון אנ'או-
קראאינישער סאציאליסטישער צייטונג.
אין זייער נאמען האט אין א שטארק
אויפגערעגטען, אויפבראיזענדיגען טאן
א רעדאקטאר אהן א פוס — איך קען
מיך זיין נאמען נישט מעהר דערמאנ-
נען — געזידעלט די געריכט-מאכט און
ווען מען האט איהם אויפמערקזאם גע-
מאכט, אז ער קען דערפאר בעשטראפט
ווערען, האט ער געזאגט: — „דאס איז
רעכט, וועל איך כאטש וויסען, פארוואס
איך זיץ. היינט ווייס איך דאך נישט
פאר וואס איך זיץ". ער האט זיך בע-
רופען, דערויף, אז בעגען געזעץ האט
מען ביי דער אוקראאינישער פרעסע
איינגעפיהרט די פאר-צענזור ד. ה. אז
די רעדאקציע האט געמוזט פארלעגען
דעם פראקוראר אלע ארטיקלען, איידער
זיי זענען געדרוקט געווארען. האט דער
פראקוראר עפיס קאנפיסקירט, האט מען
דאס נישט געדרוקט און אויף דעם ארט
איבערגעלאזען א ווייסען פלעק. „קוקט
דורך אלע אונזערע צייטונגען, וועט
איהר זעהען די ווייסע פלעקען און דאס
איז דאך מעגליך נור ביי א פאר-צענזור.
זיץ איך דאך נישט פאר דרוקען און
פערשרייבען די ארטיקלען, נאר פאר
שרייבען פון די דאזיגע ארטיקלען,
ווייזט מיר א פאראגראף, וואו דאס איז
פערבאטען".

די קאמיסיע האט זיך מיט דעם פאל
געמוזט אינטערעסירען צוליב דעם פאר-
וואורף פון פאר-צענזור, וואס איז פאקטיש
אין גאנצע צייטען נישט ערלויבט.
מיר האבען אבגעהאלטען א ספעציעלע
קאנפערענץ, אין וועלכער עס האבען
זיך בעטייליגט: דער פראקוראר מאלי-
נא, דער פרעסע-פראקוראר, דער פרע-
זידענט פון אפעלאציע-געריכט ה. טשער-
ווינסקי און דער דירעקטאר פון דער
לעמבערגער פאליציי דר. רהיינלענדער.

דער ערפאלג פון דער קאנפערענץ
איז געווען — גאר-נישט. מיט איין אויס-
נאהם. די מיטגלידער פון דער קאמיסיע,
וואס האבען מיינטענס געשטאמט פון
קאנגרעס-פוילען, האבען זיך נישט גע-
קאנט בענוג חידוש'ען מיט די געשיקטע
אלט-עסטרייכישע קינסטליכע אויסוועגען,
וואס מען פערשטעהט אין גאליציען אנ-
צווענדען, אז די מאכט זאל טון, וואס
מען טאר נישט און מען זאל זיי נישט
קענען כאפען ביי דער האנד... עס האט
זיך ארויסגעשטעלט, אז ס'איז טאקי יא
געווען א פאר-צענזור פאר דער אוקרא-
אינישער פרעסע, אבער א מכלומרשט
נישט אויפגעצוואונגענע, נאר א פריוויי-
ליגע, כדי זיך אבצוהיטען פון גרויסע
שאדענס דורך'ן אוועקנעהמען פון קאנ-
פיסקירטע נומערן האבען די צייטונגען
פרייוויליג פאר'ן דרוקען געשיקט די
מאנוסקריפטען צום פראקוראר. אין דער
דרוקעריי האט א פאליציאנט געפילגע-
וועט ביים טויער, מען זאל נישט ארויס-
שיקען נישט-צענזורירטע נומערן. ער
האט נישט קיין רעכט געהאט דארט צו
שטעהען. האט מען אבער נישט געקאנט
דערפארשען, ווער עס האט איהם דארט
אהעקגעשטעלט. עפיס א צופאל, האט
האט זיך רעגעלמעסיג ווידערהאלט נאכט
ביי נאכט...

מיר איז דאס אלץ נישט פארגעקו-
מען אזוי חידוש'ליך. א גאליציאנער —
האב איך געהאט די מעגליכקייט מיך צו-
צוקוקען און צייט מיך צוצוגעוואהנען...

* * *

ערגסט רעכט איז אבער נישט קלאהר
געווארען, פארוואס די רעדאקטארען
זיצען. דאס האט אבער נישט געהערט
צו אונזער קאמפעטענץ. ווי מיר דאכט
זיך, זענען זיי שפעטער אלע פריינע-
שפראכען געווארען.

דערמאהנען דערמאהן איך מיך אין
אנ'אנדערען אינטערעסאנטען אוקראאי-
נישען ארעסטאנט, אין דר. זעלעזשינ-
קא. מיט זיין פאמיליע אין פטרי האב
איך געלעבט אין שכנות. מיט נאך איי-
נעם איז ער געזעסען אין א קליינער
צעלע. אויף א שטרויזאק אויסגעשטרעקט
האבען מיר איהם אנגעטראפען. א שעה-
נעם שווארצען, פלעגט אויסזעהענדי-
גען, מיט אנ'אינטעליגענטען פנים אין
מיטעלע יאהרען, מיט שטאלץ און ווירדע
האט ער פארגעבראכט פאר דער קא-
מיסיע זיינע קלאגעס. געזעסען ארעס-
טירט איז ער פאר'ן אונטערשרייבען
אנ'אויפרוף פאר די לעצטע סיים-וואהלען
וועגען דעם בויקאט פון די וואהלען.
„דעמאלט האט גאליציען נאך נישט
געהערט צו פוילען, און איך קען דער-
פאר, וואס איך האב דעמאלט געטון,
נישט בעטראכט ווערען פאר א הויך-
פערעטער, ווייל איך בין נישט געווען
קיין פוילישער בירגער. מיט דעם
שטאנדפונקט וועל איך געהן פאר די
ריכטער". ער איז מיט דעם שטאנד-
פונקט פעראורטיילט געווארען אויף
עטליכע יאהר. דער אורטייל איז אבער
סקאסירט געווארען און ביי א נייער
פערהאנדלונג האט מען איהם אין גאנ-
צען בעפרייט.

אלע ארעסטאנטען — די פאליטישע
מיין איך אין ערשטער ריי'ה — האבען
זיך בעקלאגט אויף דעם תפיסה-קאמאנ-
דאנט קרויס. און ווייל דער תפיסה-
קאמענדאנט איז אויך א גאליצישער,
האט ער פערשטאנען צו טון, וואס
איהם האט זיך געגלוסט און צו בלייבען
א גערעכטער. ער האט אויסגעפיהרט די
פארשריפטען. אלע אין אומריינער אדער
עפידעמיש פערדעכטיגטע קראנקע ארעס-
טאנטען האט ער געלאזט רייבען און
אבשערען דעם גאנצען קערפער. קאמיש
האבען אויסגעזעהען אזוינע אבגעשוירע-
נע. דעם צוקוקער האט זיך געגלוסט
צו לאכען, זיי אבער צו וויינען. גור
איז דען אין דעם שולדיג דער קאמענ-
דאנט? וואס האט ער דען געטון? גע-
שוירען און געגאהלט, ווי די פארשריפט
היישט — פערדעכטיגטע, גאר ווען איהם
אויך, צי דער פערדאכט איז געווען
בעגרינדעט, צי נישט...

אין ניו-יארק וועט איצט זיין א הויז פון 110 שטאק הויך.

(ענדע פון זייט 4).

האט וועגען דעם אזוי געזאגט:
דאס וועט זיין א מאנומענטאלער בייי-
שפיל פון דער אמעריקאנער בוי-קונסט.
דאס מאטעריאל וועט בעשטעהן פון
שטאהל, ליים-שטיין, ציגעל מיט א פוגרא-
מענט געמאלט פון גראניט. פאר דעם
ערשטען שטאק וועלען מיר בענוצען מאר-
מאר-שטיין. דער צווייטער און דריטער
שטאק וועט געבויט ווערען פון אינדיאנא
לאים סטאן".

אין וואלקענקראצער וועלען זיך געפי-
נען זעלציג ווינדעס. דאס וועט זיין אמ-
מעהרסטען א ביו-א-געביידע. די אויבער-
שטע העלפטע דריי שטאקען וועלען אי-
בערגעלאזען ווערען ליידיג פאר די מענ-
שען, וואס וועלען קומען ארויפצושטייגען
און דער הויך און פון דארט אראפצוקו-
קען אויף ניו-יארק. מען וועט זיך אין
קאריצען שוין שטעלען בויען. אבער פרי-
העך וועט מען פון דעם פלאץ מוזען
אראפנעמען די בנינים, וואס שטעהען
דארט איצט. עס ווערט געפלאנט, אז די
נעבייעדע זאל ארייננעמען 3 מיליאן דאר-
לאר א יאהר איינקונפט פון דירה-געלד.

אויסבויען דעם ריזיגען בנין וועט דוי-
ערען 20 מאנאטען.

אזוי וועט דער העכסטער אויסגעבוי-
טער טורם זיך ווידער געפונען אין ניו-
יארק און דאס וועט זיין א נייע צוצי-
הונגס-קראפט פאר טוריסטען און טוי-
זענדער צו קומען אין דער וועלט-שטאט
ניו-יארק אנצוקוקען דאס נייע וואונדער.

אברהם אבינו'ס שטאָט

אָפיציעלע מיטטײַלונג פון בריטישען מוזעאום.

מען האָט געמאַכט נײַע ענטדעקונגען אין אברהם אבינו'ס שטאָט, אין אור כשדים. פון וואַנען ער איז געגאַנגען, ווי די ביבעל דערצעהלט. אויף גאָט'ס בעפעהל זוכען דאָס פערשפראָכענע לאַנד, וואו עס איז געשאַפען געוואָרען ארץ-ישראל.

דאָס בריטישע מוזעאום האָט ארויסגעלאָזען אַ אָפיציעלע מיטטײַלונג וועגען דער ארבײַט פון די אויסגראָבונגען, וועלכע האָבען זיך אָנגעהויבען אין אור דעם 28-טען אָקטאָבער דורך דער פער-אײַניגטער עקספּעדיציע פון בריטישען מוזעאום און פון דער פּענסילוואַניער איניווערזיטעט.

מען האָט אויסגעגראָבען אַ גרויסען אײַנגעוואָרפענעם באַרג און מען האָט געפונען דאָרטען הײַזער און סקעלעטען פון געוועהנליכע מענער און פרויען, וועלכע האָבען געלעבט אין יענער שטאָט מיט פיער טויזענד יאָהר צוריק.

פון די רואינען קען מען זעהן, אַז אין יענער צײַט האָט מען געבויט פעסטע געבײַדעס. די לעבעדיגע פאַמיליעס פלעגען וואוינען אין דעם אויבערשטען שטאָק פון הויז און די לײַט זענען בע-גראָבען געוואָרען אונטער דעם הויז.

אַלע הײַזער, קלײַן צי גרויס, זענען געבויט געוואָרען לויט אַן אײַנהײַטליכען פּלאַן. די הײַנטיגע הײַזער אין באַגדאַד זענען אויך געבויט אויף דעם זעלבען סטיל.

הײַזער און קברים זענען צוראַבירט געוואָרען, דאָך איז געלונגען צו געפינען אַ רײַהע פון טעפּלען, אויף אײַניגע פון די טאָפּלען, אָדער לוחות, זײַנען פאַרהאַן פערשריבענע הימנען, תפילות, אַנדערע האָבען אויפשריפטען פון אַ ער-ציהענדען כאַראַקטער.

מען האָט אויך געפונען אַ שעהן פלע-שעל פון בלויע און שוואַרצע גלאַז, וואָס בעווײַזט, אַז אין אור האָט מען זיך שוין בענוצט מיט דער פיניזישער גלאַז-טעכניק.

דער פּלאַץ, אויף וועלכען מען האָט געמאַכט די אויסגראָבונגען, איז געווען אַ הויכער אָנגעשאָטענער באַרג, נישט ווײַט פון דעם מויער, וועלכען נבוכדנאצר האָט געבויט אַרום הײַליגען געגענד. פון אַ קלײַנער עקספּערימענטאַלער אַרבײַט, וועלכע איז געטון געוואָרען דעם לעצטען סעזאָן האָט מען געקענט זעהן, וואָס מען קען ערוואַרטען פון די אויסגראָבונגען, נעמליך צו געפינען די פּריוואַטע וואוינונגען פון די בירגער אין אור.

די אויבערשטע שיכטען פון דער ערד, ענטהאַלטען אין זיך די איבערבלײַבונגען פון די שפּעטערדיגע היסטאָרישע פּעריאָדען. זײַ זענען ענטבלויזט געוואָרען דורך די ווינטען. די געבײַדעס, וועלכע מען האָט געפונען איצט, גראָבענדיג זיך טיפער, בעלאַנגען צו אַברהם'ס צײַט פון 2100 ביז 1900 יאָהר פאַר דער קריסט-ליכער צײַט-רעכנונג. אַזוי ווי די הײַזער האָבען זיך געפונען מעהר ווי 20 פוס אין דער טיף זענען די ווענד אויסער-געוועהנליך גוט פערהיט געוואָרען. די פּאָדערשטע טײַלען פון די הײַזער און אויך די אײַנגעשלאָסענע ווענט זענען געמאַכט פון געבראַנטע ציגעל.

פון דער גאַסען-טיר געהט מען דורך אַ דורכגאַנגס-צימער אין אַ צענטראַלען זאַל, וועלכע איז געווען טײַלווײַז אָפען צו דעם הימעל און האָט געדינט ווי אַ ליכט-קוואַל פאַר די אַרומיגע צימערן. אין אײַן זײַט פון זאַל האָט זיך געפו-נען דאָס אויבעהמס-צימער, אַ לאַנגע פּלאַכע קאַמער מיט אַ טיר ברײַטער פון די איבעריגע אַרײַנגעשטעלט אין מיטען פון זײַן לענג. אין דער אַנדערער זײַט איז געווען די קוך און אַנדערע קאַמער-לעך האָבען פערנומען דעם איבעריגען שטח.

די לוחות, וועלכע זענען געפינען געוואָרען אין אַ גאַנץ גרויסען צאָהל זענען געלעגען אויסגעלעגט איבער אַ ציגעלענער פּלאַצע אין אַ צימער, וואו מען האָט פערשידענע הויז-זאַכען. זײַ בילדען מיט זיך אַ זעהר וויכטיגע רײַהע פון דאָקו-מענטען.

מען האָט אויך געפונען אַ קלײַנע פי-גור פון אַן אַלאַבאַסטער-לײַב דעם יסוד פון אַ קלײַנער סטאַטוע פון אַן אַפּיאַט און אויך אַ קעפּעל פון אַ באַראַן.

מען וועט פון די דאָזיגע ערפינדונגען קענען זעהר פיל לערנען ווי אַזוי די אַלטע מענשען האָבען געלעבט אין אברהם אבינו'ס שטאָט, טאַקי אין זײַן אײגענער צײַט. („די צײַט").

אין ניו-יאָרק וועט איצט זײַן אַ הויז פון 110 שטאָק הויך.

נאָך לאַנג צוריק איז געווען געמאָלדען, אַז אין דעטראָיט ווערט אויסגעבויט אַ בנין פון 84 שטאָק די הויך. מיט דעם וואָלט דעטראָיט איבערגעשטיגען ניו-יאָרק, וואו דער העכסטער בנין איז דער וואָלווערטה-טורם, וועלכער האָט 56 שטאָק די הויך. דאָס האָט, ווי עס שײַנט, פערדראָסען די שטאָלצע ניו-יאָרקער און ווי זענען אַרויסגעקומען מיט אַ מעלדונג, אַז מען גרײַט אין ניו-יאָרק אויסבויען אַ הויז, וואָס וועט האָבען 110 שטאָק די הויך. דאָס וועט זײַן אַ בנין, וואָס וועט ממש אָנרירען די וואָלקענס און וועט זײַן העכער פון דעם באַ-זהמטען פּאַריזער אײַפעל-טורם. עס איז אַזוי ווי ניו-יאָרק וואָלט געזאָגט צו דעטראָיט: „ניין, שוועסטערקע, מיך וועסטו נישט אויסקאָנ-קורירען".

דער נײַער וואָלקען-קראַצער וועט, נאַ-טירליך, זײַן אַ וואונדער פון דער מאָדערנער טעכניק און בוי-קונסט. קײנער וואָלט מיט יאָהרען צוריק זיך נישט געקאָנט פאָר-שטעלען אַז מען וועט קאָנען אויסבויען אַזאַ הויכע געבײַדע, אַז אויף דעם הונ-דערטסטען שטאָק זאָל זײַן אַ סאָרט-וואַ-כער-געוועלב, צי אַן אַנדער געשעפט... אויסגעבויט וועט די נײַע ריזיגע גע-בײַדע ווערען אויף דער 42. סטריט און וועט זיך אָנרופען מיט דעם נאָמען דער „לאַרקין טאַוער בילדינג". אַוועקגעשטעלט וועט דער וואָלקען-קראַצער ווערען אויף אַ פּלאַץ, וואָס האָט 50 טויזענד סקווער-פוס. די הויך פון דער נײַער געבײַדע וועט זײַן 1208 פוס און וועט קאָסטען אַרום 22 מיליאָן דאָלאַר.

דער פּרעזידענט פון דער בוי-געזעל-שאַפט נאָך איבער, אַז אויף דעם מאַ-טעריאַל און אַרבײַט אויפצובויען די גע-בײַדע וועט אויסגעגעבען ווערען 18 מי-ליאָן דאָלאַר. אַזוי ווי דער פּלאַץ איז ווערט איבער פיר מיליאָן דאָלאַר, אַז צו-זאַמען וועט די געבײַדע ווערט זײַן אוי-בער צוויי און צוואַנציג מיליאָן. דער בוי-אינזשיניער, אַלעקסאַנדער סמאָ-ט, (ענדע זעה זײַט 3).

די געפאַנגענע איז אַ גלעזערנעם פּאַלאַץ.

אַ אײַפערזיכטיגער לאָרד האָט פערשפאַרט זײַן געליבטע אַ יונגע שעהנע אַרטיסטקע אויף 10 טעג אַרעסט און זי איז דערפון משוגע געוואָרען.

אַ סענסאַציאָנעלער פּראָצעס אין לאָנדאָן.

די טעג וועט דער לאָנדאָנער טריבונאַל דאַרפען בעטראַכטען אַ פּראָצעס, וואָס דערמאָנט מיט'ן פערלויף פון זײַנע געשעהענישען אָן עפּעס אַ פאַנטאַסטישער מעשה, וואָס איז אונגלויבליך און סענסאַציאָנעל ווי אַ קינאָ-בילד.

דער נאָמען פונ'ם בעשולדיגטען אַ געוועזענער לאָרד ל. ווערט דערווײַל געהאַלטען בסוד, דאָס איז אַ מענש פון אַ יאָהר 33, וואָס שטאַמט אָפּ פון אַ בעקאַנטער ענגלישער משפחה, וואָס האָט געשפּילט אַ געוואַלטיגע ראָלע אין פּאָליטישען לעבען פון ענגלאַנד.

ער ליגט איצט קראַנק אין אַ שפּיטאָל פון די שווערע טראַגישע איבערלעבונישען און ער וועט דעם פּראָצעס נישט קענען בײַוואוינען.

די העלדין פון דער דאָזיגער געשיכטע איז אַ 23-יעהריגע קאָנצערט-זינגערין ראָזע הונוויטש, וואָס האָט אַ גרויסען נאָמען אין די לאָנדאָנער אַרטיסטישע קרײַזען. לאָרד ל. האָט זיך בעקענט מיט דער זינגערין אויף אַ ראַוט, וואָס איז אײַנגעאָרדענט געוואָרען פאַר אַ וואויל-טעטיגען צוועק און האָט זיך גיך שטערבליך פערליבט אין דער אַרטיסטקע, און ער האָט טאַקי געזאָלט מיט איהר חתונה האָבען.

דאָ האָט זיך אָבער אַרײַנגעמישט דעם געליבטענס משפחה, וואָס האָט זיך איהר אַריסטאָקראַטישען יחוס נישט געוואָלט אײַנריטען דורכ'ן שידוך מיט עפּעס אַ אַרטיסטקע און זי האָט זיך בעמיהט אויסצווײַזען דעם פערבלענדעטען געליבטען, אַז די געליבטע איז דאָ בלויז אויסען זײַן פערמעגען, וואָרום אַז נישט וואָלט זי בעסער איהר האַנד געגעבען אַ געוויסען יונגען אינזשיניער.

לאָרד ל. האָט דאַן איבערגעגעבען זײַנע פערטרויליכע לײַט נאָכצושפּירען זײַן געליבטער און זײַן גרויסען שמערץ האָבען די לעצטע בעשטעטיגט די ווערטער פון זײַנע קרובים.

צווישען דעם לאָרד און זײַן געליבטער, דער אַרטיסטקע איז דערגאַנגען צו שטורמישע סצענעס. און דער לאָרד האָט איהר געמאָלדען, אַז ער זאָגט זיך אָפּ פון זײַן פּלאַן מיט איהר חתונה צו האָבען. די אַרטיסטקע האָט איהם אָבער געבעטען דאָס נישט צו טון און זי האָט פערשפּראָכען, אַז פון איצט אָן רײַסט זי איבער אַלע בעציהונגען מיט'ן אינזשיניער.

לאָרד ל. האָט דערויף בעשטאַנען אָבער בתנאי, אַז זי זאָל 10 טעג דורכאַנאַנד זיצען אין דער וואוינונג, וועלכע ער וועט ספּעציעל פאַר איהר דינגען.

דאָ הייבט די געשיכטע אָן צו ווערען פערפּלאָנטערטער. די אַרטיסטקע האָט געמוזט אָפּגעבען אַ שבועה, אַז זי וועט די גאַנצע 10 טעג נישט אַרויס פון דער וואוינונג, זי וועט קײן וויזיטען נישט אויפנעהמען און וועט אויך קײן ביכער און צײַטונגען נישט לעזען.

אַז פרײַלײַן ראָזע האָט זיך געפינען אין די פאַר איהר בעשטימטע אַפּאַרטאַמענטען, האָט זי צו איהר גרויס פערוואונדערונג בעמערקט, ווי די ווענט פון איהרע צימערן בעשטעהען פון שפּיגעל-גלאָז-שויבען. דאָס איז געווען אַ זאַל אײַנגעריכטעט מיט גרויס לוקסוס, אָהן אַ פענסטער, נאָר אין דער הויך האָט געברענט אַ גרויסע עלעקטרישע לאַמפּ.

די לאַמפּ האָט זי איבערהויפּט נישט געקאָנט אויסלעשען און אַזוי האָט זי דאָרט פערבראַכט 7 טעג און 7 נעכט, נישט קענענדיג צוטון קײן אויג אונטער דעם שאַרפען ליכט פון דער גרויסער עלעקטרישער לאַמפּ און זעהענדיג כסדר איהר פּנים און איהר יעדען ריהר און בויג אין די שפּיגעל-ווענד.

דעם 8-טען טאָג האָט די אַרטיסטקע בעקומען אַ נערווען-צונפאַל און האָט

אַכט מדינות אין וועלכע

ס'איז נאָך נישטאָ קײן באַהנען.

אויף דער וועלט זענען איצט נאָך פאַרהאַן אַכט מדינות, אין וועלכע עס זענען נישטאָ קײן אײַזען-באַהנען. אַזוי ווערט אָנגעגעבען אין דעם לעצטען ביולעטין פון דער אַמעריקאַנער נאַציאָנאַלער געאָגראַפישער געזעלשאַפט. פון די אַכט געפינען זיך זעקס אין אַזיע, אײנע אין אײראָפּאַ און אײנע אין אַפריקאַ.

די זעקס אַזיאַטישע מדינות זענען: אַפגאַניסטאַן, אַזיר, בהוטאַן, נעפּאַל, בהוטאַן, אָמאַן און תימן (יעמען). אין אַפריקאַ איז אָהן אַ באַהן די נעגערישע רעפּובליק ליבעריאַ, און אין אײראָפּאַ די באַלקאַנישע מלוכה אַלבאַניען.

עס וועט אָבער נישט דויערן לאַנג און פון די באַהנלאָזע מדינות וועלען בלויז בלײַבען זיבען. וואָרום אַלבאַניען פּלאַנט איצט שוין צו בויען אַ באַהן. אמת, זעהר אַ קלײַנע. בלויז פון וועלכע פיער און צוואַנציג מײַל. אָבער דאָך אַ באַהן. אויך ליבעריאַ חלום'ט שוין לאַנג פון אַ באַהן. און זאָל זי נאָר קריגען אין אויסלאַנד די נויטיגע הלואה, וועט די דאָזיגע „שוואַרצע" מלוכה זיך נעמען צו דער אַרבײַט. דער פּרעזידענט פון דער ליבעריאַ-רעפּובליק האָט אין 1921 אַראָפּגענומען אַ גרויסע גלעזערנע וואָזע און זי אַ זעץ געטון אין דער גלעזערנער וואַנד, דערנאָך האָט זי מיט'ן קאָפּ אָנגעהויבען קלאַפּען אין די אַנדערע ווענט. עס איז געוואָרען אַן אַלאַרם, מען האָט גיך אַרויסגערופען מעדיצינישע הילף און די אַרטיסטקע איז אָבגעפיהרט געוואָרען אין אַ סאַנאַטאָריום פאַר גײַסטיג קראַנקע.

איצט געפינט זיך די אַרטיסטקע אין זעהר אַ געפעהרליכען פּסיכישען צושטאַנד אָהן אַ האָפנונג געהײַלט צו ווערען.

די פאַמיליע פון דער אַרטיסטקע האָט דאַן פערקלאָגט דעם לאָרד פאַר שעדיגען דאָס געזונד פון זײַער קרובה, ווי אויך פאַר'ן האַלטען זי געפאַנגען אין אַ גלעזערנעם פּאַלאַץ.

דער דאָזיגער אונגעהערטער פּראָצעס האָט אין לאָנדאָן אַרויסגערופען אַ געוואַלטיגע פּעראינטערעסירונג.

בעזוכט אַפריקאַ און דאָרט געקריגען אַ הלואה, און איצט, ווען מען פיהרט דאָרט אײַן גומי-פּלאַנטאַציעס, וועט נישט דויערן לאַנג, ביז זי וועט האָבען אַן אײַזענבאַהן.

דער טראַנספּאָרט איז דאָרט כמעט אינגאַנצען אָנגעוויזען אויף פערד און קעמלען. פון צײַט צו צײַט זעהט מען דאָרט אויך אַ העלפאַנט. דער האַנדעל ווערט געפיהרט פון קאַראַוואַנען. און גאַנץ אָפט בעשטעהט אַ קאַראַוואַן פון הונדערט און צוואַנציג טויזענד פערד און קעמלען, וואָס זענען אָנגעלאָדען מיט פעל, געטרוקענטע פּרוכטען, סאָרטירטע צומי און בשמים.

כדי דאָס לאַנד זאָל אינגאַנצען זײַן אָפּגעזונדערט פון אַנדערע לענדער, ווערען די ווענען גוט בעוואַכט. דער וויכטיגסטער וועג אין אַפגאַניסטאַן איז דער כײַבער פּאַס, וואָס פיהרט פון אינדיען. דער וועג איז אָפען צוויי טעג אַ וואָך, מיט אַן אויסנאַהם, ווען דאָס וועטער איז זעהר הײַס. דעמאָלט איז ער אָפען בלויז אײן טאָג אַ וואָך. דעם עמיר'ס אַגענטען אונטערזוכען אַלעמען, וואָס געהען דורך דורך פּאַס, און אַזוי שנעל ווי די קאַראַוואַנען קומען אַרײַן אין לאַנד, ווערען די פערדע וועגעוויזער פערביטען אויף אײַגענע.

נעפּאַל און בהוטאַן ליגען צווישען די הויכע הימאַלאַיען בערג. אויף דער גרענעץ פון נעפּאַל געפינט זיך דער באַרג עווערעסט, דער העכסטער באַרג אין דער וועלט. אויך אין נעפּאַל איז מען פײַנדליך צו אויסלענדער, אין בהוטאַ איז מען אַביסעל פרײַנדליכער. קײנער, אַ חוץ די ענגלענדער, וואָס וואוינען דאָרט, און עטליכע אויסלענדישע בעאַמטע, טאָר נישט אַרײַנקומען אין נעפּאַל אָהן אַ ספּעציעלער ערלויבניש פון דורבאַר. און אַפילו ווען מען קריגט שוין די ערלויבניש, טאָר מען אויך נישט פאָהרען מעהר ווי מיט אײן אײַנציגען וועג. אויך טאָרען די פערדע נישט רײַזען ווײַטער ווי ביז דעם קאַטמאַנדו-טאָל, אַ שטרעקע לאַנד פון דרײַ הונדערט סקווער מײַל.

פערבאָטען געגען אויסלענדער עק-זיסטירען אויך אין די דרײַ לענדער, תימן, אַזיר און אָמאַן. די דאָזיגע מדינות זענען אײַגענטליך נישט מעהר ווי גרע-סערע אָאַזיסען, וואָס ליגען צווישען דעם אַראַבישען האַלבאינזעל און דעם מדבר. תימן און אַזיר גרענעצען זיך מיט דעם רויטען ים אָדער ים-סוף, דורך וועלכען די יודען זענען דורכגעגאַנגען, ווען זײַ זענען אַרויס פון מצרים. אין די לענדער לעבט מען הײַנט נאָך פונקט אַזוי פּרימיטיוו ווי מיט טויזענדער יאָהרען צוריק. אָמאַן רינגעלט אַרום די דרום זײַט פון אַראַבישען האַלב אינזעל. אויך די מדינה איז נאָך זעהר הינטערשטעליג. אָבער לעצטענס הויבט זי אָן אַרויפווײַזען סימנים פון אויפוואַכונג.

ווארשא

(וועג-אײַנדרוקען)

— פון —

לײַא קעניג

שפּאַצירט איהר מיט אַ וואַרשעווער אײַנוואוינער איבער די דאָרטיגע גאַסען, וועט ער אײַך כמעט אויטאָמאַטיש שוין אָנווײַזען דעם לעדיגען פּלאַץ, וואו ס'איז נישט לאַנג צוריק געשטאַנען אַ רוסישע קירך און ער וועט אײַך דערצעהלען. אַז ס'האָט געדויערט אַ 2 חדשים, כדי איהר צוצונעמען „שטײַן בײַ שטײַן". איצט איז דער פּלאַץ לעדיג, נאָר צוויי נאָדעל-בוי-מער זענען דאָ געבליבען שטײַן, ווי צוויי גרויסע שוואַרצע ליכט, ווי אַ זכר נאָכ'ן גרויסען אומגעקומענעם רוסישן קלויס-טער נאָך דער אַמאָליגער רוסישער הערשאַפט אין פּוילען. —

אָבער כאָטש דער רוסישער קלויסטער איז „אויסגעוואָרצעלט", לעבט אָבער די רוסישע השפּעה נאָך עד היום אין פּוילען און אין וואַרשאָ. איך מײַן דאָ נים דעם אײַנפלוס פון דער איצטיגער, פון דער נײַער רוסלאַנד, נאָר דוקא פון דער אַלטער סלאַווישער רוסלאַנד. און אַט דער פאַקט מאַכט עפּעס מאָדנע שווער אָנגע-לאָדען די לופט אין וואַרשאָ — פאַר אײנעם וואָס האָט יאָהרען לאַנג געוואוינט אין אײראָפּאַ. ער ווײַס ניט אויף וואָס פאַר אַוועלט ער געפינט זיך דאָרט, ווײַל בײַדע וועלטען — די סלאַווישע און די אײראָפּעאישע — לעבען דאָרט אין וואַרשאָ אין שכנות.

און די דיסהאַרמאָניע דריקט צו, איז מבלבל. אָט זעהט איהר אין אײראָפּאַ אין דער עכטער אײראָפּאַ, דאַכט זיך, אָבער באַלד, זעהט איהר אַז איהר זענט אין אַ סלאַווישער וועלט. עקזאָטיק אין הײמיש-קײַט מישען זיך דאָרט אַזוי אויס, אַז איהר ווײַסט שוין נים וואָס איז דאָס הײמישע און וואָס איז דאָס עקזאָטישע.

דאַכט זיך שענע אײראָפּעאישע גאַסען מיט פּאַריזער כמעט קאַפעס און רעסטאָראַנען, אָבער באַלד דערזעהט איהר און אַפילו אין זײַ פיגורען און געשטאַלטען, וועלכע איהר זענט ניט געוואוינט צו טרעפען אין אַ עכטער אײראָפּעאישער שטאָט.

אָט שפּאַצירט דורך אַ שליאַכטשטש מיט לאַנגע וואָנסעס און, דוקא אין אַ נאַציאָנאַלען קאָסטיום און אין אַ הויכער קוטשמע... און ס'דערמאָנען זיך אײַך די אַלטע רוסישע באָיאַרען. האָסטיג, שטאָרק בעשעפטיגט שפּאַצירען די פּוילישע גלחים און זײַ זעהען אויס אַזוי רוסיש, וואָלט איך געזאָגט, ווען איהר ווילט זײַ פער-גלײַכען מיט די רוימיש-קאַטוילישע גײַסטליכע אין אײראָפּאַ, וועלכע זעהען אויס עפּיקורעאיש כמעט.

און געהט איהר אַרויס שפּעט בײַ נאַכט פון אַ וואַרשעווער קאַפע אָדער קאַבאַרעט וואו „מ'שטאַרלעסטאַנט" איצט אַזוי אײַראָפּעאיש לויפט אײַך נאָך אַ בעטלער אָדער אַ בעטלערין אין אַ פּאַטשײַלע און מאַהנט פון אײַך מיטן מאָנאָטאָנעם ניגון פון אַ רוסישען „מראַדיווי".

אויך אײַראָפּאַ האָט ניט צו פערזינדי-גען אַ היבש ביסעל בעטלערס, אַרבײַטס-לאָזע און פּראָפעסיאָנעלע, נאָר אין וואַרשאָ זענען זײַ פּרגיגעלער, וואָלט איך געזאָגט, עכטער, טיפער. כמעט מיסטיש.

אַז אײַנער האָט דאָרט צודרײַטע פיס זענען זײַ עס שוין אַזוי קונציג, אַן'אמתער קאַליקע. אַ ניט לויפט אײַך גלאַט נאָך אַ קאַליקע אָן פיס אין אַ נידריג וועגעלע פון ברעטלעך צונויפגעשלאָגען. און דער קאָפּ אין וועגעלע האָט דוקא אַזעלכע לע-בעדיגע אויגען און אַרויפגעדרײַטע וואָנ-סעס, גלײַך ווי ער וואָלט ניט געווען אַ פּינסטערער קאַליקע, נאָר עפּעס אַ לײַ-דענשאַפטליכער ספּאָרטסמען.

אין אַן'עכטער רוסישער שטאָט קען זײַן, וואָלטען אײַך די אַלע „קלײַניגקײַטען" ניט נעאַרט. פערקעהרט, זײַ וואָלטען עפּעס גאַנץ געמאַכט. אָבער אין דער אײַראָפּעאישער וואַרשאָ רײַצען זײַ, צו-רודערען זײַ. און לויפט דורך, להבדיל, אַ פּוילישער יוד מיט אַ לאַנגער קאַפּאָטע און אַ קלײַן היטעלע אין די אײַראָפּע-אישע וואַרשעווער גאַסען, ווירקט ער אויך עקזאָטיש פאַרן זײַטיגען דורכפאָה-רער, איך דערמאָהן זיך, אַז אַן'ענגלי-שער זשורנאַליסט האָט אַמאָל געשריבען נאָך אַ בעזוך אין וואַרשאָ, אַז די פּוילי-שע יודען אין זײַער הלבשה זעהען אויס „מיטעלאַלטערליך". דעמאָלס ווען איך האָב געלײַענט די קאָרעספּאָנדענץ האָט עס מיר פערדראָסען; איך האָב ווי אַ יוד כמעט חושד געווען דעם ליבעראַלען ענגלענדער אין אַנטיסעמיטיזם. איצט פער-שטעה איך איהם: אין די אײַראָפּעאישע וואַרשעווער גאַסען מוזען זײַ אויסזעהען אויסטערליש און עקזאָטיש.

און איצט, ווידער זײַענדיג ווײַט פון וואַרשאָ און וועלענדיג זיך דערמאָנען די שטאָט, שטעלען זיך מיר ראשית פאַר — די גלעזערס. עפּעס אַזוי פיעל גלעזערס אין וואַרשאָ און בעזונדער אין די יודישע גאַסען... הויכע דאַרע יודען מיט קעסטעלעך אויף די פּלײַצעס, אין וועלכע ס'געפינען זיך עטליכע גלעזערנע ברעטער. זײַ שטעלען אַרײַן שויבען. זײַ לעבען גלעזערנע לאַטעס אויף די צובראָ-כענע פענסטער. אַזוי פיל גלעזערס, בעזונדער אין די יודישע גאַסען מיט די גרויסע מרת שחורה'דיגע פּילטשאַקיגע הויפען, וועלכע זעהען שוין אויס באַלד ווי מ'וואָלט זײַ גים פון ציגעל, נאָר טאָ-פּעלע פענסטער געבויט...

די גאַסען פערשנײַט קאַלט. און די גלעזערס דרעהען זיך אַרום מידע אויס-געמוטשעטע ווי ווינטער-רוחות. און אין אײראָפּעאישען טײל שטאָט גרויסע קאַ-וויאַרניעס מיט און אָן מוזיק אָפען ביז שפּעט אין דער נאַכט, ביז פּאַרטאָג. וואַרשאָ טאַנצט, וואַרשאָ לעבט. אײראָפּע-איש. נאָר פון דער פּוילישער אײראָפּע-אישקײַט גיט אַ יאָג אויף אײַך אַ ווילדער, אַ רויער סלאַווישער גײַסט, וועלכען ס'איז וועניג דער אײַראָפּעאישער ציוויליזירטער קאָסטיום און ער זוכט אַן'אויסוועג, זיך אויף להכעיס.

אַ טרויריגע געשיכטע מיט אַ ריכטער,

וואָס דאָס געריכט האָט איהם צעמישט די חושים.

לײַדענדיג פון אַ פערפאָלגונגס-מאַניע זײַן פרוי אין געריכט, פאַר וועלען איהם ערמאָרדען.

אין די וואַרשעווער געריכטס-קרײַזען האָט מען נעכטען בעמערקט אַ אויסער-געוועהנליכען פאַל ס'איז נעמליך פעסט-געשטעלט געוואָרען אַז דער פרידענס-ריכטער פון 9-טען ראַיאָן פּיאָטר דזיוויצקי איז גײַסטיג קראַנק.

מען האָט שוין בעמערקט בײַם זעלבען ריכטער נאָך אין יוליפּער-יאָהר גע-וויסע סמנים פון אַ נערווען-צערודערונגען אָבער נישט קוקענדיג דערויף האָט ער ווײַטער ערפילט זײַנע פונקציעס אַלס ריכטער.

לעצטענס האָט דער ריכטער זעהר פערפאָלגט זײַן יונגע פרוי מיט זײַנע אײַפערזיכטיגע אויסברוכען אַזוי ווײַט, אַז ער האָט אַרײַנגעטראָגען אין זעלבען געריכט וואו ער איז געווען ריכטער געגען איהר אַ אָנקלאַגע, אין וועלכע ער בעשולדיגט זי אין גנבה'נען אַ בעטעלע מיט 20 זל.

דער דאָזיגער פאַקט האָט אין די וואַר-שעווער געריכטס-קרײַזען זעלבסטפער-שטענדליך געמאַכט אַ אונגעהויערן רושם אָבער באַלד דערויף האָט ריכטער דזיוויצקי ווידער אָנגעקלאָגט אויפסנײַ זײַן פרוי פאַר וועלען איהם ערמאָרדען. צווישען די איבעריגע קלאָגען ריכטער האָט מען דאַן אָנגעהויבען צו מורמלען און אַרומזאָגען די השערה. אַז ריכטער דזיוויצקי לײַדט פון אַ פערפאָלגונגס-מאַניע.

די פרוי פון ריכטער האָט זיך דאַן געוועגדעט צום פּסיכיאַטער דר. קנאַפּף מיט'ן צוועק צו אונטערזוכען איהר מאַן און דער לעצטער האָט אין רעזולטאַט פון זײַן אויספאָרשונג תיכף בעפוילען דעם קראַנקען אָפּצושיקען אין שפּיטאָל.

נעכטען בעת ריכטער דזיוויצקי איז אַחײַם געקומען פון געריכט וואו ער האָט נאָך אַרויסגעטראָגען דעם פּסק-דין אין אַ פּראָצעס, האָבען איהם שוין אָפּגעוואַרט די שפּיטאָל-דינער און אָהן יעדען ווידערשטאַנד איז דער קראַנקער ריכטער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל פאַר גײַסטיג-קראַנקע.

אַ קאָנסיליום פון דאָקטוירים האָט דערנאָך בעשטעטיגט, אַז דער ריכטער איז ווירקליך קראַנק און מוז געהמען קוראַציע.

אויף דעם פאָרשלאָג פון פּראָקוראָר רודניצקי, האָט דאָס יוסטיץ-מיניסטעריום אָפּגעשטעלט דעם ריכטער דזשיוויצקי אין זײַן אַמט.

ס'איז אַסברא, אַז דאָס מיניסטעריום וועט פעראָרדנען אַ רעוויזיע אין די אַלע לעצטע פּראָצעסען, וואָס געריכט פון 9-טען קרײַז האָט אַרויסגעגעבען.

סיר הערבערט סעמועל

פּרעזידענט פון די ליבע-ראַלען אין פּעדינגטאָן.

לאָנדאָן. — סיר הערבערט סעמועל האָט אָנגענומען די אײַנלאַדונג פון דער ליבעראַלער אַסאָציאַציאָן און פּע-דינגטאָן צו ווערען איהר פּרעזידענט אויפ'ן פּלאַץ פון דעם פּראָמינענטען ליבעראַל, סיר דאָנאַלד מאַקלין.

אין אַ בריף צו דעם פּרעזידענט פון דער אַסאָציאַציאָן שרײַבט סיר הערבערט סעמועל, אַז ס'איז זײַן וואונש ווידער צו זײַן אַקטיוו מיט דער ליבעראַלער פּאַרטײַ, און אַז ער וועט צוזאַמענרופען אַן'עפנטליכען מיט'ינג אין דיסטריקט תיכף ווי די צײַט וועט איהם ערלויבען.

דאָס וואָס מען האָט געמאַכט סער הערבערט סעמועל'ן פאַר פּרעזידענט פון די ליבעראַלען אין פּעדינגטאָן איז נאָר אַ שריט צו ווײַטערער גרעסערער דערהויבונג אין דער פּאַרטײַ.

עס ווערט בעקאַנט געמאַכט, אַז דער ליבעראַלער „ריפאָרם" קלוב האָט אײַנגע-לאַדען סיר הערבערט סעמועל, אַז ער זאָל זײַן זײַער גאַסט אויף אַ באַנקעט אין האָטעל סעסיל דעם 28-טען פעברואַר. סיר הערבערט סעמועל האָט די אײַנלאַדונג אָנגענומען. אויף דעם באַנקעט וועט סיר הערבערט סעמועל האַלטען זײַן ערשטע פּאָליטישע רעדע אין ענגלאַנד, זינט 1920 ווען ער איז בעשטימט געוואָרען נציב העליון פאַר פּאַלעסטינע. מען ערוואַרטעט, אַז ביז דעמאָלט וועט די רעגירונג ערקלעהרען איהר פּראָגראַם פאַר דער קומענדער סעסיע און סיר הערבערט סעמועל וועט האַלטען זײַן רעדע איבער דעם דאָזיגען פּראָגראַם און וועט קריטיקירען די רעגירונג.

לאָדזער כראָניק.

געוועלבער וועלען קענען אָפּען זיין 12 שעה.

(אַ) אינגיכען וועט אַ-ליס אַ פּראָ-ריקאַנג וועגען פאַרלענגערן די צאָהל האַנדעלס-שעה'ן.

דער פּראָיעקט וועט אונגיכען פאַרגעשטעלט ווער'ן דעם מיניסטאַרען-ראַט. לויט דעם דאָזיגען פּ-אַיעקט וועלען די געוועלבער קאָנען אָפּען זיין 12 שעה טעגליך, פון 8—9 און דער פרוה בון 8—9 און אָוונד.

דעלעגאַציע פון קליינהענדלער ביים אינערן מיניסטער.

(!) דער אינער'ן-מיניסטער האָט אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון די לאָדזשער קליינהענדלער - פּעראַיינען. די דעלעגאַציע האָט דעם מיניסטער פאָרגעשטעלט די פאָדערונג פון די לאָדזשער קליינהענדלער וועגען דעם אימפּאָרט-שטייער פון די געוועלבער פון 3. און 4. קאַטעגאָריע.

וועגען די צענטרום-קאָמיסיעס האָט דער מיניסטער צוגעזאָגט צו אינפאָרמירן ביי דער אַדמיניסטראַציע - כאָטש, אַז זיי זאָלען אין אַלט נעמען די פאָדערונגען פון די קליינהענדלער.

אַ נייער אַמט ביי דער וואָיעוואָדזשטוואָ.

(!) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דער נאַטשעלניק פון ליטווע-אַמט ד"ר טראַבאַווסקי די מעג פאַ-לאָזען זיין אַמט און איבערנעמען די ליימונג פון געזעלשאַפטליך-ווירטשאַפטליכען אַמט ביי דער וואָיעוואָדזשטוואָ.

פּראָטעסט-רעזאָלוציע פון דער קהלה-פערוואַלטונג געגען די פּאָגראָמען אין רומעניען.

נייע 50 פונט פון לאָנדאָן אויף אונטערשטיצונגען פאַר בכבוד'ע פאַמיליעס.

נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג.

(ג) אויף נעכטען, זונטאָג, איז געווען צוגייפירופען אַ זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג. אָרום 12 בייטאָג האָבען זיך אָנגעהויבען צו באַווייזען איינצעלנע ראַזאַרעס. 1 אַ זייגער איז פאַקטניש שטעלט געוואָ-ען, אַז עס איז נאָך נישטאָ קיין קוואָרום, און די אַבוועזענדע ראַזאַרעס זענען געווען בייַ דער מיינונג, אַז קיין זיצונג וועט נישט פאָרקומען. ענדליך באַווייזען זיך נאָך עטליכע פּרנסים און עס ווער-ט צונויפגעשטעלט אַ קוואָרום.

האַלב 2 בייטאָגס עפענט וויצע-פּרעזעס ה'בערגער די זיצונג.

פּ-נס אַפּ-ים זעלמאַנאָוויטש (וועלכער איז עטליכע וואָכען נישט געקומען אין דער קהלה אַריין צוליב קראַנקהייט), פ-ענט אַז פאַרוואָס דער ראַבינאַט ענטפערט אויפ נישט אויף זיינע אַנפֿראַגען, וועלכע ער האָט בשעתו געשטעלט עפענטליך אין דער פּרעסע.

היות עס איז נישט געווען קיין פאַר-שטעהער פון ראַבינאַט, איז די פּראַגע פון ה' זעלמאַנאָוויטש געבליבען אָהן ענטפער.

פּ-נס אַרוו. וויינמאַן האָט פאָרגעשלאָגען, אַז די קהלה-פערוואַלטונג זאָל זיך סאָלידאַריזירען מיט דעם פּ-אָטעסט פון דער וואַרשאַווער קהלה צוליב די פּאָגראָמען אויף יודען און רומעניען. צו דעם צוועק זאָל די פּראָטעסט-רעזאָלוציע פון דער לאָדזשער קהלה-פערוואַלטונג איבערגעשיקט ווערען צו דער וואַרשאַווער קהלה.

דער פאָ-זיצענדער, ה' בערגער, האָט דע-ויף מיטגעטיילט, אַז פון לאָנדאָן זענען אָנגעקומען נייע 50 פונט פאַר דער אָרימער יודישער באַפעלקערונג און לאָדז.

די ידיעה ווער'ט גענומען צו קענטניש.

פּרנס פּלוצקי, אַלס מיטגליד פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף, מעלדעט דערביי, אַז אויף דעם דאָזיגען געלד זע-נען שוין פאַרהאַן בימען פון 460 אָרימע יודען.

פּרנס קאָרא פאָרלאַנגט, אַז צו די 50 פונט שטעל-לונג זאָל די קהלה-פערוואַלטונג צולעגען 5000 זל. דעם פאָרשלאַג שטיצט אונטער פּרנס רום. דער פאַר-שלאַג איז אָנגענומען געוואָרען.

ביים פּונקט לאָקאַלקאָסטען, ווער'ט אַריבערגעליינענט אַ בריף פון דער געזעל-שאַפט „מאָז". די געזעלשאַפט לענט פאַר דער קהלה-פערוואַלטונג, אַז זי וויל אַריבערנעמען אַלע אונטערנעהמונג-פֿעגע יודי-שע זוינג-קינדער און אויך נוי-געבעטענע מער „המים". די אָפּטעמע איז אָנטשאַ-פּירט געוואָרען. געגען אַ געזעצען פאַר צאָהל מצד דער קהלה וועט „מאָז" ער-ציהען די אונטער-געהאַלטענע יודישע זוינג-קינדער.

און קהלה-לאָקאַל באַווייזט זיך אַ דע-לעגאַציע פון די עלטערן-קאָמיטעטען פון די לאָדזשער יודישיסטישע ע-ציהונגס-אינסטיטוציעס.

דערויף שטעלט זיך אויף פון אָרט דער אגודה'שער פּרנס יוסף וואַידיסלאַווסקי און ערקלער-ט דעם פאָרזיצענדען, אַז ער דאַרף אַוועקגעהן.

דער קוואָרום ווערט אַזוי נאָך דעקאָמ-פּלעטיר-ט און די זיצונג ווערט איבערגע-ריסען.

קאָרטען-שפּילער אויף די באַהנען.

(אַ) זייט אַ געוויסער צייט גראַסירט אין די צוגען אויף דער ליניע לאָדז—סקאַרזשיסקאָ אַ באַנדע קאָרטען-שפּילער, וואָס באַשווינדלען נאַאיווע פּאַסאַזשיר-ען.

אַ קרבן פון די שווינדלער איז געווען נעפּאָלען יאַן שעראַדזקי, פאַרשפּילענדיג 175 זל.

די פּאָליציי באַמיהט זיך צו אַרעסטי-רען די שווינדלער.

ראַדיאָ אויף די צוגען.

(אַ) לויט'ן מיטטייל פון די פּראָבינציעלע און עסטרייכישע באַהנען, האָט דאָס באַהן-מיניסטעריום באַשלאָסען איינצו-פיהרען ראַדיאָ-קאָנצערטען אויף די באַהנען.

פאַר אַ קליינעם אָפּצאָהל וועלען די פּאַסאַזשירען קאָנען הערען ראַדיאָ-קאָנ-צערטען.

באַשטראָפט פאַר נעמען אַ טייערן פּרייז פון פּיהלע.

(!) פאַר נעמען אַ טייערן פּ-ייז פון קויהלען האָט דאָס פּרייזען-געריכט גע-שטראָפט לאה משעמישע-סקאַ'ן זגערזשער 34, צו באַצאָהלען 60 זלאָטים שטראָף.

אַ לאָדזער יודישער דאָקטאָר

היילט אויס אַ פּאַראַליזירטען יוד, וועלכער מען האָט שוין געהאַלטען פאַר אַ פערפאַלענעם.

(ג) אין די שווערע מלחמה-יאָהרען, ווען די יודישע וועבער פון באַלוט זע-נען געבליבען אָהן ברויט און זענען געווען גענייטיגט זיך צו פערנעמען מיט כל-ערליי באַשעפטיגונגען, — האָט איינער, פון די יודישע וועבערס מלך ב. פון מלינאַרסקאַ 4, גענומען זיך לאָזען אין גאַס אַריין מיט אַ האַנד-וועגעלע, אין וועלכען ער, אַ בן-חמישים, האָט זיך איינגעשפּאַנט און געשלעפּט — אויב נס איז נאָר געווען וואָס צו שלעפּען.

נאַטירליך, אַז דאָס איז נישט קיין לייכטע אַרבייט, בפרט נאָך אין די טעג פון ווינטער, קעלט, פראָסט, נעץ און — אָהן ברויט. דאָס אַלץ צוזאַמען האָט ווער שלעכט געווירקט אויפ'ן אָבגע-שוואַכטען אָרגאַניזם פונ'ם אַלטען, אַ מאָל פּערמעגליכען וועבער, וועלכער איז צו אַזאַ שווערער אַרבייט נישט גע-ווען צוגעוואוינט. אינגיכען האָט ער זיך גענומען לעגן צובעט. די קראַנקהייט האָט זיך שטאַרק קאָמפּליצירט אַזוי, אַז פון אַ פּשוט'ער פערקיהלונג מיט היץ איז דער יוד אויפגעשטאַנען מיט אַ פּאַרא-ליזש אויף די הענד און איין פוס. פאַר'ן לעצטען ביסעל פרימקייט, וואָס איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען צו פער-קויפען, איז די פאַמיליע געלאָפען מיט'ן פּאַראַליזירטען צום דאָקטאָר, נישט געווען קיין טאָג, אַז מען זאָל מיט'ן קראַנקען יוד נישט זיין ביי די אַנגע-זעהענסטע דאָקטוירים. קיינער האָט אָבער נישט געקענט העלפען.

צווישען אַנדערן איז מלך ב. געווען ביים ד"ר פּרענקעל. דער דאָזיגער דאָק-טאָר האָט שטאַרק אונטערזוכט דעם קראַנקען, געשטעלט אַ דיאַגנאָז, פער-שריבען אַ מעדיצין. די מעדיצין איז גענוצט געוואָרען. אָבער קיין שטאַרקע פעלה האָט דאָס נישט געהאַט. דער יוד האָט אַלץ געציטערט מיט ביידע הענד און איז געבליבען אָהן שטיקעל ברויט, מחמת ער האָט שוין נישט געקענט גע-הן אין גאַס אַריין שלעפען דאָס האַנד-וועגעלע.

זייט דעמאָלט האָט דער קראַנקער, צוליב מאַנגעל אין מאַטעריעלע מיטלען שוין אויפגעהערט זוכען הילף פאַר זיין קראַנקהייט ביי דאָקטוירים. נס איז פערפאַלען — האָט ער געזאָגט — אַזוי מוז ער שוין שטאַרבען. און שוין אַ היבשע פאַר יאָהר, ווי ה' ב. דרעהט זיך אַרום אַ פּאַראַליזירטער און אַ גליק איז, וואָס זיינע דערוואַקסענע קינדער קאָנען אַרבייטען און פערדינען.

לעצטענס, אין אַ שעהנעם פריהמאָר-גען ברענגט פּלוצלונג דער בריף-טרע-גער אַ פּאָסטקאַרטעל פון דערמאָנטען ד"ר פרענקעל. אין דעם קאַרטעל ווערט ה' ב. שטאַרק געבעטען, אַז ער זאָל תיכף זעהן קומען צו איהם. אַ פּערוואַוו-דערטער איז ה' ב. אַוועק צום ד"ר פּרענקעל.

דער דאָקטאָר, דערוואַרטענדיג זיין קליענט, האָט זיך שטאַרק דערפרעהט און איהם דערצעהלט, אַז שוין אַ לאַנגע צייט קען ער נישט שלאָפען. ער האָט אויס'ן געוויסען איהם, דעם קראַנקען ב. און אין זיינע טראַכטענישען ענדליך געקומען צו אַ געדאַנק, וואָס קען איהם

געזונד-מאַכען.

און פּאַקטיש: ד"ר פּרענקעל האָט פערשריבען אַ נייע מעדיצין און דער פון ה' ב. איז ווי אַרויבגענומען געוואָ-רען מיט דער האַנד!

אַ נס פון הימעל אין דער שליחות פון אַ געוויסענהאַפטען דאָקטאָר.

דעקרעט פון מלוכה-פּרעזידענט וועגן קאַמף מיט דער וואוינונגס-ליכוחע

זאָל פערעפענטליכט ווערען אין פעברואַר.

דאָס אינער'ן-מיניסטעריום האָט שוין אויסגעאַרבייט און פאָרגעלעגט צו די פאַך-אינטערעסירטע מיניסטעריומס אַ פּראָיעקט פון אַ פעראָרדנונג, וועגען וואוינונגס-ליכוחע, וועגען וועלכען זיי וועלען דאַרפען זיך אַ-יסזאָגען אין משך פון 2 וואָכען.

דערנאָך וועט דער פּראָיעקט באַטראַכט ווער-ען דורכ'ן יורידישען ראַט און דאַן וועט ער קומ-אַלס ווער-ען דורכ'ן מיניס-טאַרען-ראַט, און ענדליך פער-עפענטליכט ווערען אין פעברואַר.

געפאַהר פון אַ שטרייק אין דער גאַזאָווניע.

גאַזאָווניע-אַנגעשטעלטע פאָדערן אַ 30-פּראָצענטיגע הוספה.

(!) עהעגעשטעלטע איז פאָרגעקומען אַ פאַ-זאַמלונג פון אַנגעשטעלטע אין דער גאַזאָווניע. עס איז באַשלאָסען געוואָרען אַרויסצושטעלען אַ הוספה-פאָדערונג פון 30 פּראָצענט.

וועגען דעם איז שריפטליך מיטגע-טיילט געוואָרען דער גאַזאָווניע. און פאַל, ווען די דירעקציע פון דער גאַזאָווניע וועט ביז'ן 20 יאַנואַר נישט געבען קיין באַנסטיגען ענטפער, וועלען די אַנגע-שטעלטע אין דער גאַזאָווניע ווארפען די אַרבייט.

קאָסטען פון פּראָטעסטירטע וועקסלען געענדערט.

(!) לויט דעם אוסטאַוו, וואָס טרעט אַריין אין קראַפט דעם 1. יאַנואַר, זענען די קאָסטען פון פּ-אָטעסטירען וועקסלען, משעקען א. ד. גל. געענדער-ט געוואָרען.

וועקסלען, וואָס ווערען פּראָטעסטירט דורכ'ן רעיענט און זענען אויסגעשטעלט אויף אַ סומע פון 200 ביז 500 זלאָטים — 50 גראָשען, פון 500 ביז 1000 זל.— 1 זלאָטי. פון 1000 ביז 2000 — 2 זל., איבער 2000 זל. — 3 זלאָטים.

היינטיגער טרויער-אָווענד צום אַנדענקען פון דיכטער יהואש.

היינט, מאָנטאָג, 8 אין אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון האַזמאָניע-קער-קלוב, פּאָלודניאָוואַ 4, אַ מ-ליטער-אָווענד געווידמעט דעם אַנדענקען פון ערשט-פאַר-שטאָרבענעם גרויסען יודישען פּאָעט יהואש.

דעם מ-ליטער-אָווענד אָרדענט איין דער לאָדזשער ליטעראַטען און זשור-נאַליסטען פאַראיין.

ביים רעדנעם וועגען שאַפען און לעבען פון פאַרשטאָרבענעם פּאָעט מ-עטען אַרויס: רעד. י. אונגער, דיכטער קאַצע-נעלסאָן, ל. פוקס און אַנדערע.

קאָמיסיע אויסצופאָרשען די מיסבריכען אין לאָגעווניק.

(ט) דאָס פּרעזידיום פון שטאַט-ראַט האָט זיך געווענדעט צו לע ראַטמאַנען-פראַקציעס מיט אַ בריף וועגען פאָ-לעגען קאַנדידאַטען צו דער קאָמיסיע, וואָס זאָל אויספאָרשען די מיסברויכען און לאַגעווניק.

דאָס באַשטימען די קאַנדידאַטען וועט פּע-ענד-ונגט ווערען נאָך די הענוטיגע יאָהר און איז די נאָהנטסטע מעג וועט די קאָמיסיע שוין אָנהויבען די אַרבייט.

בעזיך פון אַ קהלה-פאַרשטעהער אין משוגעים-הויז אויף וועסאָלאַ-גאַס

(ג) פּרנס ראובן האָפמאַן האָט געזע-כען, אויף דער באַפולמעכטיגונג פון דער קהלה, דורכגעפיהר-ט אַ'אינספּעקציע אין משוגעים-הויז אויף וועסאָלאַ גאַס. וואָס געפינט זיך. ווי באַוואוסט, זייט איינציג חדשים און רשית פון דער קהלה-פער-וואַלטונג.

אין פּ-נב האָפמאַן גיט איבער, געפינען זיך אין משוגעים-הויז קרוב 60 קראַנקע, מענער און פ-ויען פון פאַרשידענע על-טער. די צימערן זענען פיין ריינעמאַכט, עס איז וואַרם און ריין און ישרה וויגכע-לע. די קראַנקע האָבען באַקומען וואַרעמע ווינטער-קליידער און אַלע זעהען אויס נישט שלעכט. זיי באַקומען גוטע נאַהרונג און געפינען זיך בכלל אונטער זעהר אַ זאָרגפעלטיגער אויפזיכט.

16 לויות אין איין טאָג.

(ג) אין דער ראַבינאַט-קאַנצעלאַריע איז נעכטען דורכגעפיהרט געוואָרען פאַר-מעלדעט פאַר 16 לויות.

פערזאַמלונג פון גייסטיגע אַרבייטסלאָזע.

(!) מאָרגען, דעם 18. יאַנואַר, וועט אין לאָקאַל פון פאַראיין פון האַנדעלס-אַנגעשטעלטע אויף אַל. קאָשטשיוסקאַ 21 פאָרקומען אַ פערזאַמלונג פון גייסטיגע אַרבייטסלאָזע, אויף וועלכער עס וועט אַ-מגעריערט ווערען די פראַגע וועגען אַן הויבען אַן'אַקציע וועגען העלפען די אונ-טערשטיצונגען פאַר גייסטיגע אַרבייטס-לאָזע און וועגען פאָ-גרעסער-ן די צאָהל אונטערשטיצטע מיטגלידער.

אַ תוך דעם וועט אַרומגערעדט ווערען וועגען באַפ-ייען די אַרבייטסלאָזע פון דירה-געלד.

קאָנטראָלע פון אַרבייטסלאָ-זיגקייטס-פאָנד איז די אונטערנעמונגען.

(!) אין די נאָהנטסטע טעג טרעט דער ק-ייז-אַרבייטסלאָזיגקייטס פאָנד צו אַ דראַ-ספיהרען אַ קאָנטראָלע אין אַלע אַרבייטס-אונטערנעמונגען.

אַלע אונטער-נעמונגען, וואָס האָבען נאָך נישט רעגיסטרירט זייערע אַנגעשטעלטע, דאַרפען עס טון, פרי אויסצומיידען שווע-רע שטראַפען.

אַ שׂרפה.

(!) אויף ציגעל גאַס 7 איז אויסגע-בראָכען אַ שׂרפה צוליב דעם, וואָס אַ שנייר, אַנ'אַמפּאָזיער פון דאָזיגען הויז, האָט נעלאַזט שטעהן אַ חמים אויף אַן קאַרידאָר.

די אַ-ויסגע-ופענע פייערלעשער האָבען די שׂרפה אויסגעלאָשען.

געפינען אַ טויט קינד.

(!) אויפ'ן הויף פון ווישניעווסקאַ 30 איז געפינען געוואָרען אַ טויט נייגעבאָ-רען קינד.

די פּאָליציי זוכט די פאַרברעכערישע מוטער.

מערקווירדיגע געשיכטע פון אַ קריסטליכען פּראָפעסאָר פון אַ דענישען אוניווערזיטעט, וואָס איז געקומען קיין לאָדז קויפען אַ ספר-תורה.

ער קומט אין דער אַלט-שטעטישער שוהל צום דאַווענען; ער באַזוכט דאָס בית-עולם און מאַכט פאָטאָגראַ-פיעס פון די מצבות פון הרב מייזעל ז"ל, פּאָזנאַנסקי און זילבערשטיין.

(ג) ה' י-חמיאל אויצקאָוויטש פון וואָל-באָרסקאַ 10 איז אַ סוחר פון ספרי-תורה'ס, תפילין א.ד.גל. אין דער פאַרי-גער וואָך האָט ער געקויפט ביים ראַסאַ-משינער שוחט אַ ספר תורה, וואָס ער האָט געשריבען זיין שווער. צוליב דעם, וואָס דער שוחט דאַרף געבען אַ נדן זיינער אַ שוויגערין, איז ער געווען גענייטיגט די ספר תורה צו פער-קויפען.

דעם פערנאַכטיגען מיטוואָך איז צו ה' אויצקאָוויטש אַריינגעקומען אַ צוויימער לאָדזשער הענדלער פון ספרי-תורה'ס, אַריינגעפיהרט איהם און אַ צוויימער שטאַלט אַ-יין און פּסור דערצעהלט, אַז ביי איהם און דער וואוינונג זיצען 8 פערזאָן, דער-ונטער אַן איינער, וואָס קאָן קיין וואָרט יודיש נישט אַרויסרעדען און ער רעדט אויף אַזאַ שפּ-אַך, וואָס קיי-נער פערשטעהט זי נישט. דער דאָזיגער פערשוין וויל ביי איהם קויפען אַ ספר-תורה. ער האָט אָבער גראָד נישט קיין ספר תורה. דריבער בעט ער, אַז אויצקאָ-וויטש זאָל מיט איהם מיטגעהן אַהיים און מרוצה-זיין לאַמש אַ קוק טאָן אויף די פרעמדע מענשען. ה' אויצקאָוויטש, וועלכער איז שוין אַ ריהע פון יאָהר'ען גע-ווען אין אויסלאַנד, קאָן צו ביסלעך עט-ליכע שפּראַכען, האָט זיך געלאָזט צוגע-הען און איז מיטגעגאַנגען מיט דעם אַנ-דערען ספרים-סוחר, מיטנעמענדיג מיט זיך דאָס ספר.

ביי יענעם אין שטוב האָט ער וואָרקליך געט-אָפען 3 מענשען. איינער פון די דאָ-זיגע לייט האָט זיך פאָר דעם ה' אויצ-קאָוויטש פאַ-געשטעלט אַלס פּראָפעסאָר פון טעאָלאָגיע פון קאָפּענהאַגענער אוני-ווערזיטעט, מ-ס; דער אַנדערער, אַ יוד, פון דענעמאַרק, דעם פּראָפעסאָר'ס טאָלמעטשער, ה' אברהם משה שלאָמאָ-וויטש (ער שטאַמט פון לאָדז). דער דריטער איז אַ לאָדזשער יוד, וועלכער וואוינט חי און איז דאָ דער וואָג-ווייזער פון די פרעמדע אויסלענדער.

עס האָט אָבער לאַנג נישט געדויער-ט און צווישען די ספר-הענדלער און דעם קאָפּענהאַגענער פּראָפעסאָר איז די קניה צושטאַנדגעקומען. לסוף האָט דער פּראָ-פעסאָר געגעבען 75 דאָלאַר פאַר'ן ספר-תורה (אַזויפיל וויפיל די סוחרים האָבען אַליין געפאָדערט). דערביי האָט דער פּראָפעסאָר טורם געבעטען, מען זאָל איהם צולעגען צום ספר אַ שייר פון אַ מזוזה. די סוחרים האָבען דערויף מסכים געווען און עס איז געמאַכט געוואָרען אַ געהעריגער אַפּמאַך: דער קאָפּענהאַגענער טעאָלאָגיע-פּראָפעסאָר האָט דעַ-ביי פאַר-לאַנגט, אַז די סוחרים זאָלען איהם פער-קויפען אויך אַ שופר. קמיעות פאַר משוגעים, פאַר געווינערינס און פאַר אַנדערע חולאת'ן. אגב האָט ער געבעטען מען זאָל איהם געבען וואָס עלטערע זאַ-כען, מעג זיין אַפילו אַפּגעריבענע פּרשות, כתר תורה'ס א.א.וו. די סוחרים האָבען איהם צוגעזאָגט דאָס אַלץ צו באַזאָרגען אויף פרייטאָג פאַ-מיטאָג. דער פּראָפעסאָר האָט זיך פריינדליך געזעגענט, און פערגעלאָזט די ספרים-הענדלער 2 פונט שטערלינג האַנדגעלד און איז אַוועק.

אין דער צווישען-צייט האָט דער קאָ-פּענהאַגענער געלעהרטער באַזוכט די אָרימע יודישע קוואַרטאַלען אין לאָדז, די יודישע געוועלבער אויף נאַוואָמיעיסקאַ, און אויך אָרימע יודישע וועבער און באַ-לוט און דאָרגאָמאָשטש.

דער פּראָפעסאָר האָט זיך קיים דער-וואַ-ט ביז פרייטאָג, ווען ער האָט גע-דאַרפט קומען אָפּנעמען דאָס ספר-תורה, דעם שופר, די מזוזות א.א.וו. די ספרים-הענדלער האָבען פאַר'ן אויסלענדישען גאַסט צוגערייט אַ גלעזעל משקה מיט פערבייסעכץ. ווען ער איז געקומען, האָ-בען זיי איהם פאָרגעבעטען צום טיש און מכבר געווען מיט אַ „שהכל". דער פּראָ-פעסאָר האָט געזעצט זיך צוגעזעצט צום טיש, וואו עס איז, אגב, געלעגען דאָס ספר. ער האָט אויסגעטון דעם הוט און געמאַכט מניה וביה דעם טרונק. די אָנ-וועזענדע יודען זענען געוואָרען גבהל ונשתומם און האָבען דעם פּראָפעסאָר אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז ביי יודען איז דאָך נישט ערלויבט צו טרונקען אָהן היטעל.

דער פּראָפעסאָר האָט צו אַלעמענ'ס באַוואונדערונג ערקלערט, אַז ער איז גוט קען יודיש, נאָר אַ שוואַכגלויביגער.

באותו הרגע האָבען זיך אַלע איבער-געקוקט, נע'מוד'שלט זיך און איינער דעם אַנדערען האָט געוואָרנט, מען זאָל דעם גוי'שען פּראָפעסאָר דאָס ספר-תורה נישט אַ-ויסגעבען, ווייל דאָס ספר קאָן, חלילה, נעשענדעט ווערען...

די ספרים-העגדלער האָבען זיך בער-טען. אוועק צום רב פון נאַוואָמיעיסקאַ 22 און באַשלאָסען לסוף דאָס ספר-תורה נישט צו פערקויפען דעם קריסטליכען פּראָפעסאָר.

דער כוח פון דער קניה איז געווען, אַז דער פּראָפעסאָר פון קאָפּענהאַגען האָט גערן געקויפט בלויז אַ נייע פּסול'ע מזוזה, אַ פּסול'ע נייע פּרשה, אַ נייעם שופר און פערצייכענט זיך די טיפּישע באַדייטונג פון דער „שין" אויף די תפילין. אין באַנייטען-ונג האָט דער פּראָפעסאָר גע-בעטען מען זאָל איהם אויפשרייבען די רעצעפּט פון סופר'ישען טינט און אַז מען זאָל אויף פּאַרמעט אויפשרייבען מיט הייליגע יודישע אותיות דעם דאַטום פון זיין באַזוך און לאָדז ביי די סופרי-קודש. אַלץ האָבען די יודען איהם צוליב געטון. עס איז, נעמליך, אויפגעשריבען געוואָרען: „הגימין בן מארטוש יאָסט מ-ים יום ו' ערב שבת קודש, י"א לחודש שבט תרפ"ז. לודז". דאָס האָט דער פּראָפעסאָר צוגעזאָגט צו באַהאַלטען אַלס אַ טייערען אַנדענקען אויף איימיג.

אגב האָט דער פּ-אָפעסאָר פערזיכ-ט, אַז ער וועט אַבשרייבען אַ בוך וועגען דעם פּוילישען יודענטום לטובת די יודען פון פּוילען.

עס איז נאָר פּראַי צוצוגעבען, אַז פּרעטאָג-צו-נאַכטס איז דער פּראָפעסאָר געווען בעת'ן דאַווענען אין דער אַלט-שטעטישער שוהל, שבת בייטאָג אין ווילקער שוהל; דער דאָלמעטשער האָט איהם פערטייטשט די תפילות.

נעכטען, זונטאָג 8 אַ זייגער פרוה איז דער אויסלענדישער געלעהרטער אַ-יים-געפאָהרען אויפ'ן בית-עולם, איז גענומען גל-קליך צו זעהען אַ יודישע „טויטע שטאָט" און האָט אָפּפאָטאָגראַפירט די קברים מיט די מצבות פון הרב מייזעל זצ"ל, פון פּאָזנאַנסקי, זילבערשטיין א.א.

1 אַ זייגער בייטאָג האָט פּ-אָפ. מ-רם פערלאָזט לאָדז. ער איז געפאָה-רען קיין וואַרשאַ. דאָ-ט וועט ער מאַכען אַ זיזיט און כאָט, ביים בילדונגס-מיניס-טער און ביים דענישען קאָנסול, צו העל-פען ער האָט אַנ'אַמטליכען ב-יף פון קאָ-פּענהאַגען.

קופּאָן № 63
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בפּיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן באַקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאָג,
ד. 17 יאַנואַר פון 8—9 אָוו.

126 פאר שיך פון „דזשאינט" פאר לאדזער ארימע יודישע קינדער

(ג) אין דער קהלה איז אנגעקומען פון ווארשאווער „בעשפייזונגס-קאמיטעט פאר ארימע יודישע חדר-קינדער" (אויסגעהאלטען פון „דזשאינט"), וואס געפינט זיך אונטער'ן פראטעקטאראט פון פראפעסאר משה שאר, דעפוטאט הערשעל פארבשטיין און ראטמאן יעקב טראקענהיים, 126 פאר שיך פאר די ארימע יודישע קינדער, וואס לערנען אין די היגע תלמוד-תורה'ס און געזעלשאפטליכע חדרים.

לויט דער בעשטימונג פון ווארשאווער קאמיטעט בעקומט „בית-יעקב" (זאכאדניא 66) 15 פאר שיך; תלמוד-תורה (פעפער גאס 18) — 6 פאר; „אהבת תורה" (וואלבארסקא 20) — 15 פאר; דעם רב'ס תלמוד-תורה (שוו. יאקובא 6) — 12 פאר; „יסודי תורה" (אלעע 1. מאי 37) — 6 פאר; „תלמוד-תורה ד'אלטשטאט" (בזשעזשינער 23) — 10 פאר; „בית-יעקב" (ציגעל-גאס 24) — 8 פאר; תלמוד-תורה (ליפאווא 31) — 6 פאר; „מחזיקי הדת" (פאלנא 7) — 6 פאר; „יסודי התורה" (קילינסקי גאס 116) — 4 פאר; „יסודי התורה" (זאזשעווסקא 7) — 6 פאר; תלמוד-תורה (אלעקסאנדער גאס 13) — 10 פאר; ת"ת (ציגעל-גאס 59) — 4 פאר; „שומרי הדת" (גע-זשאזשעווסקא 7) — 6 פאר; „תורת-חסד" (קילינסקי 29) — 12 פאר.

סך-הכל בעקומען שיך 15 חדרים און תלמוד-תורה'ס. די קהלה-קאנצעלאריע האט די שיך ארויסגעגעבען געגען געהעריגע בעפולמעכטיגונג פון דערמאנטע אינסטיטוציעס.

דער געזונט-צושטאנד פון ראדאשיצער רבי.

אין דער פערגאנגענער וואך האט ביים רבי'ס קראנקען-בעט אפגעהאלטען א קאנסיליום פון דריטהאלבען שפת דער עריהמטער ווארשאווער ד"ר פרישמאן מיט זיינעם געהילף.

ד"ר פרישמאן האט ערקלערט, אז די ביז איצטיגע דאקטוירים, וועלכע האבען בעהאנדעלט דעם חולה האבען פערורזאכט דעם רבי אומזיסטע יסורים. דערביי האט ד"ר פרישמאן אויסגעדריקט זיין וואונש, אז דער „הויף" זאל איינוויליגען איבערצושיקען דעם קראנקען רבי אין זיין, ד"ר שיפמאנ'ס, קליניק אין ווארשא און פון דארט וועט דער רבי ארויסגעהן פולקום געזונט.

די חסידים פון ראדאשיצער רבי אין לאדז און ווארשא טון זעהר א סך כדי צוריקצושטעלען צום חולה צו זיין פריהערדיגען געזונד-צושטאנד.

ביי ח' קאלינסקי (נאוואמיעסקא 4) איז אין צוזאמענהאנג דערמיט נעכטען אוועקגעקומען פארגעקומען צו'אסיפה פון די היגע ראדאשיצער חסידים.

„מיר דארפען האבען יודען" אזוי האלט מען איז שפאניען.

אין דער שפאנישער עפענטליכער מיינונג איז איצט ארויסגערופען געווארען א שטארקע פראאינטערעסירונג מיט דער יודען-פראגע. אין משך פון לעצטע 20 יאהר האט די שפאנישע רעגירונג געפיהרט א יודען-פריינדליכע פאליטיק אויפ'ן נאהנטען מזרח, דערהויפט אויף די באלקאנען, צווישען די שפאניאלישע יודען, וואס איז געשטאנען אין צוזאמענהאנג מיט איהר גאנצער קאלאניאל-פאליטיק. זי האט געשטרעבט צו געווינען אזא גרויסען עלעמענט פון אינטערנאציאנאלער בעדייטונג, ווי עס זענען די צעזייטע און צעשפרייטע יודען.

אין שפאניען גופא איז די יודען-קאלאניע זעהר קליין, כאטש פיל יודען פערנעמען זעהר הויכע פאסטענס. אזוי איז דער רייכסטער מענש פון בארצעלאנא, דער ענפיהרער פון דער מעסיגער קאטאלאנישער בעוועגונג און איינער פון די איינפלוסרייכסטע שפאנישע פאליטיקער און קאפיטאליסטען, דער יוד קאמבא.

אין דער צייטונג „לא גאזעטא ליטערריא", וועלכע ערשיינט אין מאדריד מיט דער בעטייליגונג פון די בעסטע ליטערארישע כחות אין שפאניען האט זיך בעוויזען אנ'ארטיקעל אונטערן טיטעל „יודען". עס זענען א פאר געדאנקען פון דעם בעקאנטען שרייבער אמעריקא קאסטרא.

„די יודען פון דער שפאנישער ראסע און שפראך, וועלכע זענען צוזייט איבער דער גאנצער וועלט, בילדען די בעסטע קראפט פון צושפרייטען און צוזייען דעם שפאנישען געדאנק".

דערמאנענדיג, וואס פארא גרויזאמער אקט עס איז געווען דער גרוש ספרד, שרייבט אמעריקא קאסטרא:

„אונז פעהלט באמת עפעס פון דער צייט אן, ווי די יודען זענען אוועק עפעס, וואס מיר האבען נישט בעוויזען צו בעקומען אנשטאט זיי. נישט נאר עס פעהלט אונז דאס געלד. מיט די יודען איז אוועק פון אונז דער אינטערנאציאנאלער גייסט פון א פיינער און געטאקטער קולטור".

„די יודען פון אונזער האלב-אינזעל זענען געווען דער בעסטער טייל פון אונזער קולטור, דער באדען פון יעדער גייסטיגקייט אין אונזער קולטור („לא סעלעסטינא" פונ'ם יוד ראכאס. און דאן אויסערהאלב שפאניען שפינאזא, לעאן העברעא א. א.)".

„אלע די יודען, וועלכע זענען איצט צוזייט, וואס פארא שווערער און בעלאסטענדער בעשפיגלאזער בעווייז געגען דער שפאנישער מלוכה, וועלכע האט קיינמאל נישט א קלאר געטון ווענען א זשעסט פון פריינדליכקייט — נישט ווענען עפענען זיי א שולע אינ'ם מזרח, נישט וועגען שיקען זיי עפעס, וואס זאל זיי בעוויזען, אז מיר האבען א נעמיינזאמע טראדיציע. די דאזיגע יודען פונ'ם שפאנישען גלות זענען דער פונדאמענט, וואס פעהלט דער געביידע, וועלכע מ'האט אנגעהויבען צו בויען, אבער נישט בעוויזען פערענדיגען, דער געביידע פון שפאניען'ס גרויסקייט. שפאניען איז געבליבען פון 16-טען יאהרהונדערט אהן יודען, אהן ליטעראטור, אהן ליטעראטור, אהן אונאבהענגיגע דענקער; לסוף אהן א פילאזאפישער און רעליגיעזער פרייהייט, וואס פארא בארבארישקייט!".

אזוי שרייבט מען איצט אין שפאניען, וואו עס זענען כמעט נישטא קיין יודען.

פראנצויזישע רעגירונג קלאגט אן לאדזער פירמעס,

פון וועלכע זי פאדערט צו צאהלען פאר'מלחמה'דיגע וועקסלען

(!) אין סוף דעצעמבער האט דער האנדעלס-אמט ביים קרייז-געריכט בעשטעטיגט די אנקלאגע פון דער פראנצויזישער רעגירונג געגען עטליכע לאדזער פירמעס, פון וועלכע עס איז געפאדערט געווארען צו צאהלען פאר מלחמה'דיגע וועקסלען.

דאס קרייז-געריכט האט זיך דעמאלט ערקלערט פאר נישט קאמפעטענט ארוים צוגעבען אנ'אורטייל אין דער פראגע.

די פראנצויזישע רעגירונג האט זיך געווענדעט מיט דער זעלבער אנקלאגע צום ווארשאווער אפעלאציאנס-געריכט, וועלכע וועט זיך איינגעבען פאר-געריכט מיט דעם ענין.

אין די סוחרים-קרייזען ווארט דער אורטייל ערווארט מיט א גרויסען אינטערעס.

בעשטראפט א הויז-ווירט

פאר פאדערן א גרויסע סומע געלד פאר א דירה.

(!) אין דער לעצטער צייט מעלדען זיך אין רעגירונגס-קאמיסאריאט א סך מיטה-וואנער, וואס בעקלאגען זיך אויף דעם וואס פאר דינגען דירות פאדערן די ווירטס-לייט פון זיי גרויסע סומען געלד.

א געוויסע יאנינא קאלאו האט אבגעגעבען אנ'אנקלאגע געגען דער ווירטין פון הויז אויף אלעקסאנדראווסקא 33/35 וועלכע האט געפאדערט פון איהר פאר א קליין שטיבעל 600 זלאטים.

דער רעגירונגס-קאמיסאריאט האט נאכ'ן אדורכפיהרען די אויספארשונג די ווירטין אנגעקלאגט אין געריכט. נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס, דאס פרידענס-געריכט האט זי פאר-משפט צו בעצאהלען 300 זלאטים און 30 זלאטים געריכטס-קאסטען.

וואס ווערט היינט געשפילט אין די טעאטערן און קינאס?

שטאטיש-טעאטער: — „שוויס, רוזען אי נאך".

פאפולארני: — „נאראנצא קרצור"

פילהארמאניע: — סימפאני-שער קאנצערט.

לונא: — „אין די נעגעל פון א וואקעטע"

רעדיטא: — „וויען, די שטאט פון מיינע חלומות".

גראנד-קינא: — „דער וואלף פון שטרויפען".

אדעאן און אפאלא: — „די ווענינן אין פלאמען".

קארסא: — „דער טויט-נעיפג".

„אופאדלאשטש" פון א צוקערניע.

(!) דער האנדעלס-אמט ביים קריין-געריכט אין לאדז האט ערקלערט די „אופאדלאשטש" פון דער צוקערניע פון י. מ. דזשונאנסקי, פעטריקאווער 88. די „אופאדלאשטש" איז ערקלערט געווארען אויפ'ן פערלאנג פון דער פירמע.

וויכטיג פאר דאמען!!!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-הימע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע הימע איבער-ארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס!
נאר פאר 2.50 זל.
23 זאוואדזקי 23

א רעכטס-קאנסולטאנט-ביורא
פולשטענדיג איינגעריכט און איינגעפיהרט אין בעסטען צענטרום פון דער שטאט, איז זאפארט ביליג איבערצוגעבען.
צו ערפאהרען אין ביורא „ארגוס" זאכאדניא 36.
133

„דער יתום" № 3

ס'איז ערשינען דער № 3 פון דער צייטשריפט „דער יתום", געווידמעט די ענינים: פון יתומים-פערזארגונג, קינדער-ערציהונג און פרויען-שוץ, מיט פאלגענדען אינהאלט:

1) מ. ח. רומקאווסקי — „א פלעטעל געשיכטע"... (צו דער פראגע מכוח פעראייניגען די לאדזער יודישע יתומים-הייזער).
2) רעצענט ד"ר וול. שעניאק: „די וויכטיגסטע בעדינגונגען פאר ענטוויקלונג פון דער יתומים-פערזארגונג".
3) י. אבערזשאנעק — „כלל-טוערי און פערזארגער" (פעליעטאן).
4) א. שלעזינגער — „א קראנץ פערל פון תלמוד און מדרשים".
5) הילדא קלאך — „בילדלעך פון לאדזער יודישען פרויען-שוץ-פעראיין" (3-טע סעריע).
6) מ. ח. רומקאווסקי — „פארוואס קאן דאס נישט און דארף יעצט נישט געשעהען" (א תשובה די איניציאטארען פון א באלדיגען צו זאמענגיסען זיך פון אלע לאדזער יוד. יתומים-הייזער).
7) „סאציאל-געזעלשאפטליכער שפיגעל": 1. ת"ת דאלטשטאדט ברזשעזשינער גאס 23; 2. משוגעים-הויז (ווערלא גאס).
8) בעריכטען פון געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס: 1. קאנפערענץ וועגען קאמף געגען פרויען-האנדעל, 2. בעראטונג וועגען צוזאמענגיסען זיך פון אלע לאדזער יוד. יתומים-הייזער.
9) „גאלעריע פון היינטיגע און אמאליגע לאדזער יודישע כלל-טוער": 1. נאטאן קאפעל; 2. סטאניסלאוו יאראטשינסקי.
10) יובילעאום פון חנה און פנחס גערשאווסקי.
11) „שטימען פון פאלק": 1. הרה"ג מ"מ סגל: „די עגונה"; 2. מ. ח. רומקאווסקי: „אפענער בריף צום פארזיצענדען פון לאדזער קהלה-ראט, ה' ש. בודזינער"; 3. ב. א. גליקסמאן: „די וויכטיגקייט פון א אמת'ער רעוויזיאנס-קאמיסיע". 4. א לאדזער תושב: „וואס איז מיט'ן לאדזער יודישען קהלה-ראט ?".
12) פערשידענע נאטיצען.
13) נעקראלאגען: ד"ר ישראל מארגאליס נ"ע; מרדכי יהושע עלמאנאוויטש ז"ל.
14) בילדער: 1. די חניכים פונ'ם אינטערנאט און פערמע אין העלענובעק: א) ביים אפלייגען דאס דורך זיי געשניטענע היי; ב) ביים גראבען קארטאפעל אויף די פעלדער פון דער פערמע; 2. נאטאן קאפעל; 3. סטאניסלאוו יאראטשינסקי; 4. חנה גערשאווסקי; 5. פנחס גערשאווסקי; 6. ד"ר ישראל מארגאליס; 7. מרדכי יהושע זעלמאנאוויטש.
15) אנאנסען. פרייז פון נומער 1 זל.

צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערשפרייטער. ווילט איהר וויסען דעם אמת וועגען דער פראקטישער פעראייניגונג פון אלע לאדזער יודישע יתומים-הייזער — לעזט דעם „יתום" № 3

לעזט און אבאנירט
— דאס —
לאדזער טאגעבלאט

Zjednoczone Fabryki Maszyn
„UNIA"
dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.
BYDGOSZCZ-WILCZAK
(די עלטסטע אין פוילען ספעציאל-מאשינען-פאבריק)
ליפערט אלס ספעציאליטעט:
קאמפלעטע איינריכטונגען פאר האלץ-בעארבייטונג.
מיט אנפראגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:
Inżynier G. Praszkier,
Łódź, Zawadzka 16a
Tel. 27-52.

Dr. med. H. LEICHTER
קאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא
טעל. 49-66.
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען ווי שטשענקעס, גומענס, דזשאנפלעס, צאהן-פיסטולעס א.ז.וו.
נעמט אן פון 1-3 און פון 7-9 אוו., זונטאג 10-12.

פאר 12 זל.
לערן איך אויס
טאנצען
פאר אנפאנגער הייבט זיך אן דער קורס דעם 3-טען פון יעדען חודש.
איינשרייבונגען אין דער טאנץ-שולע פאלודניאווא 10.
מיט אכטונג ד. פרידוואלד.

צו דער חתונה פון פרל.
איידעל מלכה קרוי
מיט ה' שלמה זלמן אלטערמאן
ווינשען א הערצליכען מזל-טוב
יצחק ליב שטיין און פרוי.

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א.ז.וו.
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן נאראטאוויטש 19 (דזיעלנא)
אין מעבעל-געשעפט (פריוו.-וואוינ.) שענקעוויטש 29
ביי מיר איז שטענדיג פערש. געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

עד מתי עצל תשכב?
ווי לאנג וועסטו ווארטען מיט דיינע יעצטיגע און פאר מלחמה וועקסלען
מתי תקום משנתיך?
ווען וועט איהר קומען אין ביורא
פיעטריקאווער 17
2-טן הויף פארטער דורכגאנג זאכאדניא 58
וואו סווערט ערלעדיגט אלערליי ביטעם לויט'ן אוסטאוו, קלאוזולעס זאבעז-פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, עקזעקוציעס, ארוואלאניעס, רעקורסען — וועגען סאנקציעס, פעסער אין קאמיסאר.-זשאנדו, ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שוטפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראוויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, רעעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

וויענער דייטשע אפערעטע אין
סקאלא
דירעקציע צעמען.
היינט ווערט נישט געשפילט.
מארגען דינסטאג צו ביליגע פרייזען פון 80 גר. ביז 4 זל.
„פלעדערמויז"
אפערעטע אין 3 אקטען.

Wytwórnia wyrobów cukierniczych
Łódź, ul. Traugutta № 11
ST. FISZER
עמפעהלט לאנדרינקעס, קארמעלקעס אין אלע קוואליטעטען ווי אויך בערג-שמיטאנע, נוגאטען אויף ריינעם האניג און איריסען.
די ג' ה"ה סוחרים — ראבאט, פאר דער קליענטעל — פאבריקס-פרייזען.
ביטע צו פערלאנגען איבעראל.

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהן מיט דער פאבריקס-מארקע
Palma-Patent
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, הויכע קינדער-בענקלעך, שעזלאנגען און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען! • רעעלסטע בעהאנדלונג!
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

בעקאנטמאכונג!
די בעקאנטע ווארשאווער פירמע א. נ.
J. KRZYPOW
האט געעפענט אין לאדז אויף דער בענעדיקטא 16
א מעבעל-לאגער
פערקויפט און קויפט אלע ארט מעבעל, דיוואנען, ניי-מאשינען און גארדעראבע, פעלצען. כ'קויף פיאנאס, אנטיקען.
איך צאהל די העכסטע פרייזען! ביטע זיך צו איבערצייגען!

לעטשניצע
17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.
אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען-דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אווענד. — מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערגזאנ"ן-בעשטראלונגען, אימפונגען נעגען שקארלאטינע.

אבאנעמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען — 20 פראנק, אין אנדערע לענדער — 1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גראשען, פריוואט 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פריוואט 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר., פריוואט 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. צוליבע דער שטאט — מיט 50% טייערער. פון די [illegible] גר גישט צוריקגעגעבען קען ווערען.

Redaktor-wydawca: E. Hambarski. Tłocznia R. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 18